

INŻ. FELIKS ANTONI OSIŃSKI I ODBUDOWA STRUKTUR POLSKIEGO LEŚNICTWA W 1944 ROKU

Władysław Chałupka

Instytut Dendrologii PAN w Kórniku

WSTĘP

Odbudowa administracji i struktur organizacyjnych polskiego leśnictwa rozpoczęła się na Lubelszczyźnie, gdy trwała jeszcze druga wojna światowa. Nieznane były wówczas postanowienia konferencji tzw. Wielkiej Trójki (Franklina D. Roosevelta – prezydenta USA, Winstona Churchilla – premiera Wielkiej Brytanii oraz Józefa Stalina – przewodniczącego Rady Komisarzy Ludowych ZSRR), która odbyła się w Teheranie w dniach 28 listopada – 1 grudnia 1943 roku. Ustalono tam, że wschodnia granica powojennej Polski będzie przebiegała wzdłuż tzw. linii Curzona, odpowiadającej mniej więcej obecnej granicy państwowej z naszymi wschodnimi sąsiadami – Białorusią i Ukrainą. Decyzje podjęte w Teheranie utrzymywano w tajemnicy przed Rządem RP na Uchodźstwie do jesieni 1944 roku (ŁUKOMSKI 2013).

Posuwająca się na zachód Armia Czerwona w pierwszych dniach stycznia 1944 roku przekroczyła granice RP, ustalone traktatem ryskim z 1921 roku. Zgodnie z założeniami planu „Burza” struktury cywilne i wojskowe polskiego państwa podziemnego ujawniały się i podejmowały współpracę z sowiecką administracją wojenną. Autorzy planu „Burza” i jego wykonawcy nie znali jednak ustaleń konferencji w Teheranie i nie uświadamiali sobie, że działają na terenach *de facto* zaanektowanych już przez Związek Sowiecki, a działalność Delegatury Rządu na Kraj i akcje wojskowe

Adres do korespondencji – Corresponding author: Władysław Chałupka, Instytut Dendrologii PAN, ul. Parkowa 5, 62-035 Kórnik, Poland, e-mail: wrchal@man.poznan.pl

Armii Krajowej na tych obszarach będą uznawane przez Armię Czerwoną za dywersję (MADAŁA 2006).

Tymczasem powstały 20 lipca 1944 roku w Moskwie z woli Stalina Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego w swym manifestcie z dnia 22 lipca tegoż roku, ogłoszonym w Chełmie Lubelskim, nie odniósł się wyraźnie do uzgodnionej w Teheranie utraty ogromnej części terytorium RP na rzecz Związku Sowieckiego i przebiegu nowej granicy, niemniej jednak w pierwszych słowach owego manifestu napisano: „Wybiła godzina wyzwolenia. Armia Polska obok Armii Czerwonej przekroczyła Bug. Żołnierz polski bije się na naszej ziemi ojczystej” (DOMAGAŁA i IN. 1997). Zacytowane wyżej słowa manifestu PKWN miały więc oswoić społeczeństwo z tworzącą się nową rzeczywistością graniczną Polski.

Po przekroczeniu Bugu 20 lipca 1944 roku Armia Czerwona i NKWD zetknęły się z legalnymi strukturami administracyjnymi i wojskowymi rządu RP na uchodźstwie, reprezentowanymi przez przedstawicieli Delegatury Rządu na Kraj i Komendy Głównej Armii Krajowej. Mimo deklarowanej woli współpracy struktury Delegatury Rządu RP na kraj były jednak natychmiast skutecznie rozbijane, a przedstawicieli legalnych władz różnych szczebli aresztowano i wywożono do Rosji. Tak stało się m.in. w Lublinie, gdzie na przełomie lipca i sierpnia wytworzył się swoisty stan dwuwładzy: 25 lipca ujawnił się Władysław Cholewa, Delegat Rządu RP na województwo lubelskie i ogłosił przejście władzy w województwie, a równocześnie powstała Wojewódzka Rada Narodowa podległa PKWN (Kalendarium Lublina...). Okres dwuwładzy trwał do 3 sierpnia, kiedy NKWD aresztowało i wywiozło do ZSRR Delegata Rządu i jego współpracowników.

Rozpoczęte przez NKWD na przełomie lipca i sierpnia masowe aresztowania żołnierzy Armii Krajowej i cywilnych przedstawicieli władz podziemnych odbywały się na mocy podpisanego przez Osóbkę-Morawskiego w dniu 27 lipca 1944 roku „porozumienia” o przekazaniu sowieckim władzom wojskowym jurysdykcji w strefie działań wojennych (MADAŁA 2006). Główną przyczyną aresztowań Polaków wiernych Rządowi RP w Londynie, ich rozstrzeliwań i wywózek do więzień i obozów w ZSRR była chęć eliminacji potencjalnych przeciwników politycznych dla tworzonej dyktatury komunistycznej. Masowe aresztowania pacyfikowały bowiem społeczeństwo polskie i umożliwiały przejmowanie władzy przez komunistów (ROGUT 2005).

Równocześnie z tymi wydarzeniami do wiadomości społeczeństwa docierały informacje o rozmowach prowadzonych w Moskwie przez Stanisława Mikołajczyka, premiera rządu RP w Londynie, które budziły naiwne nadzieje na ułożenie stosunków między oboma obozami politycznymi. Nowa rzeczywistość polityczna ukazywała jednak brutalnie groźny wymiar przyszłości zapowiadany w słowach Manifestu PKWN, ogłaszających przejście władzy w Polsce przez Krajową Radę Narodową – „jedyne legalne źródło władzy” i uznających, że „emigracyjny «rząd» w Londynie i jego delegatura w Kraju jest władzą samowładczą, władzą nielegalną”. Kolejny dekret PKWN z 24 sierpnia 1944 roku „O rozwiązaniu organizacji wojskowych na terenach wyzwolonych” spowodował, że w ciągu jednego dnia Armia Krajowa stała się także „organizacją nielegalną” (KORKUĆ 2007).

Sytuacja taka rodziła wiele wątpliwości i rozterek w dowództwie oraz wśród żołnierzy Armii Krajowej. Na przełomie lipca i sierpnia dowództwo AK zaleciło żołnierzom

przejście do konspiracji oraz podejmowanie pracy w różnych miejscach i strukturach nowego „ludowego” państwa (ZAWADZKI 1999). Wielu jednak, mimo jednoznacznych przecież zapowiedzi Manifestu, zdecydowało się na ujawnienie i podjęcie współpracy z nową władzą w walce o wspólne zwycięstwo, z nadzieją na demokratyczne rozwiązanie problemów politycznych po zakończeniu wojny. Przyszłość pokazała, jak bardzo złudne były te nadzieje (ZAWADZKI 1999). W takiej atmosferze niepewności politycznej, wahań i oczekiwań rozpoczynała się rekonstrukcja administracji lasów państwowych.

BRODA (1997, 2006) wyróżnił w powojennej historii leśnictwa polskiego lata 1944–1949, gdy funkcjonowało ono organizacyjnie jeszcze według modelu przedwojennego. Z punktu widzenia zakresu tematycznego niniejszego artykułu kluczowe znaczenie ma tutaj krótki, a brzemienny w wydarzenia okres od zajęcia Lublina przez Armię Czerwoną (25 lipca 1944 r.) aż do dokonanego przez Bolesława Bieruta, przewodniczącego Krajowej Rady Narodowej, formalnego powołania Stanisława Żemisa w dniu 24 października 1944 roku na Dyrektora Naczelnego Lasów Państwowych (ŚWIĄDER 1967, WIĘCKO 1968, KAMIŃSKI 1988).

Z okazji 15. rocznicy istnienia Lasów Państwowych w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w 1959 roku ukazały się w „Lesie Polskim” wspomnienia dwunastu leśników, którzy w 1944 roku brali udział w odbudowie zrębów administracji leśnej na terenach Polski położonych na zachód od Bugu. Lektura tych tekstów, pełnych niedomówień i często dość ogólnikowych i tendencyjnych sformułowań, skłoniła mnie do zebrania szerszych informacji na temat osoby inż. Feliksa Osińskiego i jego roli, jaką odegrał u początków powojennej historii Lasów Państwowych.

FELIKS OSIŃSKI: 17 MAJA 1899 – 26 SIERPNIA 1939

Feliks Antoni Osiński urodził się 17 maja 1899 roku w Słomowie, w powiecie wrzesińskim, jako drugie spośród pięciorga dzieci Bolesława i Rozalii z Kabzów Osińskich. Na początku XX wieku rodzina przeniosła się do Galicji, by w 1912 roku wrócić do Wielkopolski i osiąść w Wilkowie Polskim w powiecie śmigiełskim, w dobrach Jana Czarneckiego (SKIBIŃSKI 2014). W 1918 roku Feliks uzyskał maturę w słynnym poznańskim gimnazjum św. Marii Magdaleny i został wcielony do pruskiego wojska (jednostka Landsturmu na poznańskim Dębcu). Zwolniony z wojska w listopadzie wrócił do Wilkowa Polskiego. W końcu grudnia uczestniczył wraz z ojcem i innymi powstańcami w zdobyciu posterunku pruskiego w Rakoniewicach, a na początku stycznia zgłosił się do organizowanego 3 Pułku Strzelców Wielkopolskich. Po złożeniu przysięgi w dniu 29 maja 1919 roku w Biedrusku Feliks Osiński odbywał służbę najpierw na wielkopolskim froncie południowym w rejonie Ostrowa Wielkopolskiego, a następnie uczestniczył w wojnie polsko-rosyjskiej – w bitwie nad Berezyną oraz w zdobyciu Bobrujska na przełomie sierpnia i września 1919 roku. Za udział w walkach o granice Rzeczypospolitej – zachodniej i wschodniej, został odznaczony Medalem Niepodległości i Krzyżem Walecznych (OSIŃSKI 1981).

Po wstrzymaniu działań wojennych przez Piłsudskiego wiosną 1920 roku został skierowany na kurs do podchorążówki w Bydgoszczy, po ukończeniu którego

1 czerwca tegoż roku uzyskał stopień oficerski podporucznika. Po zakończeniu działań wojennych 1 października 1920 roku został zdemobilizowany na własną prośbę i podjął najpierw studia na Wydziale Prawa, a następnie na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego. Polecony przez Antoniego Pacyńskiego, ówczesnego dyrektora Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu, latem 1923 roku objął stanowisko nadleśniczego w lasach kórnickich hrabiego Władysława Zamoyskiego (ryc. 2) (OSIŃSKI 1978). W związku z zamiarem małżeństwa i chęcią poprawy warunków bytowych, z dniem 1 października 1924 roku przeniósł się do Lasek koło Kępna, gdzie zarządzał lasami Fundacji „Nauka i Praca”, założonej przez prof. Heliodora Święcickiego, pierwszego rektora Uniwersytetu Poznańskiego. Zamieszkał w Laskach wraz z poślubioną w październiku małżonką, Władysławą Siewkowską. Tam też urodziło się troje dzieci państwa Osińskich: Krystyna Józefa Teresa, Aleksander Bolesław Feliks i Wojciech Władysław Feliks (OSIŃSKI 1981). W styczniu 1927 roku ukończył studia na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskując dyplom nauk leśnych (ryc. 1). Pod opieką prof. dr. Ryszarda Biehlera, kierownika Katedry Hodowli Lasu, napisał pracę inżynierską pt. „Lasy majątności Laski, ich stan obecny i wnioski gospodarcze na przyszłość” i 1 czerwca 1928 roku zdał egzamin inżynierski z wynikiem bardzo dobrym (ryc. 3). W tymże roku został mianowany na stopień porucznika po odbyciu ćwiczeń oficerów rezerwy w kilku poprzednich latach. Na stanowisku nadleśniczego w Laskach pracował do wybuchu drugiej wojny światowej, pełniąc jednocześnie od 1 stycznia 1936 roku dodatkowe obowiązki pełnomocnika Kuratora Fundacji, którym był wówczas Cyryl Ratajski (ryc. 4).

Poza pracą w Fundacji pełnił wiele funkcji społecznych, m.in. był członkiem Rady Gminnej, Sejmiku Powiatowego w Kępnie i Sejmiku Wojewódzkiego w Poznaniu, a ponadto prezesem Powiatowego Koła Leśników w Kępnie oraz Kółka Rolniczego. Nie należał do żadnego stronnictwa politycznego i odmówił kandydowania w wyborach do sejmiku, ponieważ wiązało się to z koniecznością wstąpienia do Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (OSIŃSKI 1981, KRAWIARZ 2013).

WYBUCH WOJNY I NIEWOLA: 30 SIERPNIA 1939 – 3 GRUDNIA 1940

Wobec zbliżającej się wojny Feliks Osiński zgłosił się 30 sierpnia 1939 roku z kartą mobilizacyjną w miejscu przydziału – Składnicy Uzbrojenia w Gałkówku koło Łodzi. Na skutek ran odniesionych 9 września 1939 roku podczas ewakuacji składnicy został zwolniony ze służby wojskowej. Dotarł najpierw do Warszawy i Lublina, a następnie do Łucka, gdzie dzięki interwencji żołnierzy sowieckich uniknął rozstrzelania przez bandę ukraińską (OSIŃSKI 1981). Zaopatrzony w cywilne ubranie i przepustkę wydaną przez sowieckie władze wojskowe udał się do Lwowa, skąd podjął nieudaną próbę przejścia do niemieckiej strefy okupacyjnej. Przedostał się następnie do Rzeszowa, a później do Przemyśla, gdzie w ramach niemiecko-sowieckiego porozumienia o wymianie żołnierzy 4 listopada 1939 roku został przez Rosjan przekazany Niemcom (ryc. 5). Aresztowany przez nich trafił do obozu jenieckiego Altengrabow koło Magdeburga – Stalag XI A. Pobyt w tym obozie miał charakter przejściowy i 15 listopada Feliks Osiński został umieszczony w Oflagu XI B Braunschweig, a na-

stępnie w styczniu 1940 roku w Oflagu II C Woldenberg (ryc. 6). W obozie włączył się w działalność szkoleniową, ucząc kolegów języka niemieckiego (OSIŃSKI 1981, SKOWRONEK 2004).

Na skutek starań żony i przychylnej opinii znajomego Niemca Kerstena (przed wojną właściciela majątku Siemionka nieopodal Lasek, a w czasie okupacji niemieckiej komisarzycznego zarządcy majątku Fundacji w Laskach) 3 grudnia 1940 roku został zwolniony z oflagu z nakazem udania się do miejsca dawnego zamieszkania (ryc. 5). Po powrocie do Lasek, powiadomiony przez Kerstena o groźbie aresztowania, uzyskał za jego pośrednictwem nakaz wysiedlenia do Generalnej Guberni i po kilku dniach od przyjazdu do Lasek udało mu się wyjechać wraz z rodziną do Lublina (OSIŃSKI 1981).

W GENERALNYM GUBERNATORSTWIE: GRUDZIEŃ 1940 – 25 LIPCA 1944

W Lublinie rodzina znalazła schronienie w mieszkaniu siostry Feliksa Zofii Ornatowskiej, u której już wcześniej zamieszkali także rodzice – Bolesław i Rozalia, wysiedleni z Pomorza. Nieznany był los pozostałego rodzeństwa Feliksa i Zofii – kapitana Jana Szczepana, podporucznika lekarza Mieczysława Wawrzyńca oraz siostry Marii, żony przedwojennego nadleśniczego z Białowieży Stanisława Borzyszkowskiego. Później okazało się, że obaj bracia dostali się w 1939 roku do niewoli sowieckiej, osadzono ich w obozie w Starobielsku i zamordowano w Charkowie (TUCHOLSKI I IN. 2003), a siostra z mężem i dziećmi została wywieziona 10 lutego 1940 roku w głąb Rosji (OSIŃSKI 1981).

W Lublinie Feliks Osiński spotkał znajomych leśników, kolegów ze studiów na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego, którzy wcześniej znaleźli się w Generalnej Guberni. Byli to m.in.: Alojzy Cysewski (po wojnie drugi dyrektor poznańskiej dyrekcji Lasów Państwowych), inż. Włodzimierz Fełenczak, inż. Jan Rosochowicz oraz inż. Zbigniew Wierzejewski. Po przesiedleniu na Lubelszczyznę podjęli oni pracę w niemieckiej administracji leśnej na różnych stanowiskach. Za namową A. Cysewskiego Feliks Osiński zgłosił się w niemieckim urzędzie leśnym w Lublinie (Abteilung Forsten) i na początku 1941 roku otrzymał zatrudnienie, najpierw w inspekcji leśnej w Lublinie, a następnie w inspekcji w Białej Podlaskiej, gdzie spotkał Mieczysława Paula i Józefa Sklenerskiego, kolejnych kolegów ze studiów w Poznaniu (OSIŃSKI 1981).

W kwietniu 1942 roku Feliks Osiński objął stanowisko adiunkta w Nadleśnictwie Świdnik, a zaraz potem stanowisko nadleśniczego po przejściu na emeryturę inż. Wacława Morawskiego. Praca w administracji leśnej w tym czasie nie była łatwa, bowiem z jednej strony trzeba było respektować zarządzenia niemieckich władz okupacyjnych, a z drugiej strony wspierać działania polskich oddziałów partyzanckich. Wiosną 1942 roku Feliks Osiński został zaprzysiężony i rozpoczął działalność w strukturach Armii Krajowej, współpracując ściśle z oddziałem ppor. Wojciecha Rokickiego ps. „Nerwa” (ZAWADZKI 1999). Dzięki swemu miejscu pracy i dostępowi do różnych informacji dostarczał wywiadowi Armii Krajowej cennych informacji, m.in. o działalności niemieckiego lotniska w Świdniku (OSIŃSKI 1981).

Korzystał także szeroko z uprawnień nadleśnictw w Generalnej Guberni do wystawiania zaświadczeń o pracy, chroniąc w ten sposób wiele osób przed wywózką na roboty przymusowe do Rzeszy. Udało mu się m.in. sprowadzić z Kraju Warty (Wartegau) do pracy w lesie szwagierkę Janinę Siewkowską oraz zatrudnić księdza Franciszka Nowackiego, wikariusza z Lasek, który po ucieczce z aresztu Gestapo w Poznaniu przedostał się do Generalnej Guberni i był tajnym kapłanem w AK na Lubelszczyźnie (Wielkopolskie Towarzystwo...).

Na przewidywany maksymalny stan zatrudnienia w Nadleśnictwie Świdnik, wynoszący 100 osób, Feliks Osiński zatrudniał ponad 300 osób na stanowiskach robotników stałych z kartą pracy (JENKE 1967). Na tej liście znajdowali się m.in. studentka polonistyki Anna Kamińska, później wybitna poetka (przerabiała program szkoły średniej ze starszymi dziećmi Feliksostwa Osińskich), Krystyna Kamińska – po wojnie aktorka Teatru Narodowego w Warszawie czy Saturnin Zawadzki, wybitny uczony, profesor nauk rolniczych na Uniwersytecie Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie i członek Polskiej Akademii Nauk. Osobista odwaga, znakomita znajomość języka niemieckiego i zdolność opanowania emocji pozwalała Feliksowi Osińskiemu wielokrotnie – z narażeniem własnego życia – na uratowanie dziesiątków osób przed aresztowaniem, a także na szczęśliwe wyjście z wielu sytuacji osobistego zagrożenia (OSIŃSKI 1981).

Z drugiej strony jawna działalność Feliksa Osińskiego i wielu innych leśników z Poznańskiego, którzy po wysiedleniu z Kraju Warty znaleźli zatrudnienie na różnych stanowiskach w leśnej administracji niemieckiej w Generalnej Guberni, nie zawsze spotykała się ze zrozumieniem miejscowej ludności. Konieczne kontakty z Niemcami i dobra znajomość języka niemieckiego wywoływały niekiedy posądzania o współpracę z władzami okupacyjnymi, co przy oczywistym tajnym charakterze działalności konspiracyjnej także było źródłem wielu, czasem dramatycznych nieporozumień i konfliktów (OSIŃSKI 1981).

Wraz ze zbliżaniem się frontu na początku maja 1944 roku sowieckie samoloty rozpoczęły codzienne nękające bombardowania rejonów Świdnika i Lublina. Na początku lipca pracownicy nadleśnictwa Świdnik zignorowali niemiecki rozkaz ewakuacji do Włoszczowej i pozostali na miejscu, ukrywając się wraz z rodzinami w lesie do czasu spotkania pierwszego oddziału Armii Czerwonej, co miało miejsce 21 lipca (OSIŃSKI 1981).

W LUBLINIE: 26–31 LIPCA 1944

W dniach 25–31 lipca, bezpośrednio po wkroczeniu do Lublina jednostek Armii Czerwonej i oddziałów Armii Krajowej, przebywający w mieście leśnicy – Zygmunt Domagała, Zygmunt Woźniak i Stanisław Stańczak zabezpieczyli sprzęty i urządzenia biurowe oraz rozpoczęli inwentaryzację wyposażenia dawnego niemieckiego urzędu leśnego przy ul. Okopowej 7. Na gmachu wywiesili tablicę informującą, że budynek i wszystko, co się w nim znajduje, jest własnością państwową (DOMAGAŁA 1959).

W czasie walk o Lublin w mieście przebywał także Józef Konderak, przed wojną prowizoryczny leśniczy biurowy w Nadleśnictwie Kowel, który 29 lipca uzyskał

w Wojewódzkiej Radzie Narodowej, działającej z mandatu Krajowej Rady Narodowej, tymczasowe upoważnienie „do zorganizowania administracji i przeprowadzenia inwentaryzacji Dyrekcji i Nadleśnictw w Okręgu Lubelskim” (ryc. 7). Tymczasem w gmachu przy ul. Okopowej 7 pojawiało się coraz więcej leśników poszukujących pracy, którzy wpisywali się na wyłożoną listę (KONDERAK 1959). W Lublinie znalazł się również Feliks Osiński wraz z Edwardem Zawadzki, sekretarzem nadleśnictwa Świdnik i leśniczym Bolesławem Lisickim. Przybyli oni do Lublina 26 lipca pieszo z Krzczonowa, gdzie schronili się wraz z innymi pracownikami Nadleśnictwa Świdnik przed ewakuacją zarządzaną przez Niemców (ZAWADZKI 1959).

NA CZELE DYREKCJI LASÓW PAŃSTWOWYCH W LUBLINIE: SIERPIEŃ 1944

W dniu 1 sierpnia w gmachu przy ul. Okopowej odbyło się zebranie 20 leśników, którzy zapisali się na wyłożoną listę. Zebraniu przewodniczył najstarszy spośród obecnych, Bolesław Osiński, ojciec Feliksa, a protokół wraz ze spisem uczestników sporządził sekretarz Zygmunt Domagała, który opublikował ten dokument w swoich wspomnieniach (ryc. 8) (DOMAGAŁA 1959).

KONDERAK (1959) pisze, że wybrano wówczas inż. Feliksa Osińskiego „dyrektorem (kierownikiem) Dyrekcji Lasów Państwowych”, a inż. Wilhelm Kokoszyński został jego zastępcą i kierownikiem działu organizacji i inspekcji. Według wspomnianego wyżej protokołu uczestnicy spotkania wybrali obu inżynierów delegatami grupy do „działania wobec Rady Narodowej”. Późniejszy tok wydarzeń wskazuje, że chodziło o Krajową Radę Narodową i jej organ wykonawczy – PKWN.

Jeden z uczestników owego zebrania tak je wspominał:

Dzień 1 sierpnia 1944 r. stał się datą historyczną dla polskiego leśnictwa. Od tej chwili rozpoczęła swą oficjalną działalność Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie. W pamiętnym dniu 1 sierpnia 1944 r. przystąpiliśmy do systematycznego organizowania jednostek terenowych na terenie woj. lubelskiego – nadleśnictw i leśnictw, które sukcesywnie przystępowały do swoich zadań.

W początkowej fazie organizacji zarówno Dyrekcji LP, jak i terenowych jednostek stanowiska kierownicze były obsadzone przez pełnokwalifikowany personel. Schemat organizacyjny w administracji lasów państwowych oparto na przepisach obowiązujących do 1939 r. Przepisy te, instrukcje, wzory księgowości i dokumentacji oraz cenniki na drewno przywoziłem z nadleśnictwa Świdnik, gdzie przechowywałem je przez okres okupacji (ZAWADZKI 1959).

Oddolne zapoczątkowanie odtwarzania struktur polskiego leśnictwa na terenach na zachód od Bugu podkreślają także autorzy opracowań historycznych. Według ŚWIĄDERA (1967): „Odtwarzanie administracji leśnej na terenach wyzwolonych w lipcu 1944 r. zostało zapoczątkowane z inicjatywy samych leśników...”. Podobnie określił ówczesny stan rzeczy KAMIŃSKI (1988), pisząc: „Tworzenie form administracyjnych państwowej gospodarki leśnej odbywało się w znacznym stopniu spontanicznie i żywiołowo”.

ROZTERKI I WAHANIA

Objęcie stanowiska dyrektora Dyrekcji Lubelskiej, powierzonego z wyboru przez środowisko leśników, nie było dla Feliksa Osińskiego łatwą decyzją. Prof. dr hab. Saturnin Zawadzki (syn Edwarda Zawadzkiego, kierownika ówczesnego Biura Personalnego Dyrekcji Lasów), zakonspirowany żołnierz AK (ps. „Jan”, „Bąk”) w oddziale ppor. Wojciecha Rokickiego (ps. „Nerwa”), a jednocześnie zatrudniony przez Feliksa Osińskiego jako praktykant techniczno-leśny w Dyrekcji Lasów, tak opisuje ten czas w swoich wspomnieniach:

Pamiętam rozmowy z ojcem oraz inż. Osińskim na temat roli, jaką powierzyli leśnicy panu Osińskiemu. Pamiętam jego rozterki wynikające z ogromnej odpowiedzialności, jaka na nim zaciężała. Warto wiedzieć, iż inż. F. Osiński był oficerem w strukturze Armii Krajowej i z jego osobą były wiązane jakieś plany przez Delegaturę Rządu Londyńskiego. Wspominał mi o tym kiedyś po wojnie jego przyjaciel z okresu przedwojennego, inż. Zwoliński, późniejszy profesor Politechniki Częstochowskiej, który wciągnął pana Osińskiego do AK. Warto również przypomnieć, że w tych właśnie dniach premier rządu londyńskiego, Stanisław Mikołajczyk, prowadził w Moskwie rozmowy z Józefem Stalinem. Mielśmy nadzieję, w swojej niestety ogromnej naiwności, że osiągną oni jakiś kompromis. Stąd rozumiała rozterka inż. Osińskiego, czy powinien w rozmowach z PKWN przyjąć ewentualne obowiązki dyrektora lasów, czy podejmowane przez niego decyzje będą następnie akceptowane przez przyszły rząd (ciągle mieliśmy nadzieję) pod kierunkiem premiera Mikołajczyka. Zarówno inż. Osiński, jak też mój ojciec, który również związany był z AK, chcieli obaj mieć pewność, że nie spotka ich zarzut złamania złożonej przysięgi na wierność legalnej władzy, za którą oczywiście traktowaliśmy rząd i dowództwo wojskowe w Londynie (ZAWADZKI 1999).

Sprawa wierności przysiędze stała się przedmiotem rozmowy Feliksa Osińskiego i Edwarda Zawadzkiego podczas konspiracyjnego spotkania z kapitanem Stefanem Dębickim (ps. „Kmicic”), komendantem Okręgu AK Lublin-Miasto oraz majorem Marianem Bernaciakiem (ps. „Orlik”), komendantem Kedywu Podobwodu „A” (Dęblin-Ryki) w Obwodzie AK Puławy, później dowódcą OP I/15 AK. Spotkanie to dla obu leśników „miało wymiar moralny, dawało wewnętrzny spokój” (ZAWADZKI 1999).

PRACA ORGANIZACYJNA

Kilka dni po swoim wyborze, obaj delegaci – Feliks Osiński i Wilhelm Kokozyński wraz z Edwardem Zawadzkim udali się do siedziby PKWN. Pod nieobecność Edwarda Osóbki-Morawskiego, przewodniczącego PKWN i Andrzeja Witosa, kierownika Resortu Rolnictwa i Reform Rolnych, przyjął ich Stanisław Kotek-Agroszewski, kierownik Resortu Administracji Publicznej. Leśnicy złożyli na jego ręce oświadczenie o gotowości do podjęcia pracy, a przyjęcie tego oświadczenia do wiadomości było formalnym uznaniem rozpoczęcia działalności dyrekcji lubelskiej. Na propozycję delegacji leśników Stanisław Kotek-Agroszewski nakazał wydrukować obwieszczenie wzywające leśników w terenie do powrotu na swoje stanowiska pracy,

a ludność do poszanowania lasów (OSIŃSKI 1959). W czasie tej wizyty doszło do spotkania z dr. Kazimierzem Bulandą, filozofem i przedwojennym komunistą, który oświadczył leśnikom, że z ramienia Centralnego Komitetu Polskiej Partii Robotniczej będzie nadzorował tworzącą się Dyрекcją Naczelną (OSIŃSKI 1959). Fakt ten potwierdza także ŚWIĄDER (1967), pisząc: „pewnego rodzaju opiekę nad Dyрекcją z ramienia PPR i WRN już od pierwszych dni sierpnia 1944 r. sprawował Kazimierz Bulanda”. Sugeruje to, że nowe władze przyglądały się uważnie Feliksowi Osińskiemu i zbierały informacje o środowisku skupionych wokół niego leśników.

W kilka dni później Feliks Osiński został wezwany przez Andrzeja Witosa, który wręczył mu nominację na stanowisko dyrektora Dyрекcji Lasów Państwowych w Lublinie z ważnością od 1 sierpnia 1944 roku (WIĘCKO 1968). W trakcie rozmowy Witos zaaprobował koncepcję Osińskiego, który postulował zorganizowanie w pierwszym etapie struktur Dyрекcji Lasów w Lublinie z jednoczesnym pełnieniem przez nią funkcji Dyрекcji Naczelnej. Na podstawie tych uzgodnień dyrektor Lasów Państwowych w Lublinie występował także zastępczo w charakterze naczelnego dyrektora Lasów Państwowych (WIĘCKO 1968).

Sam OSIŃSKI (1959) tak pisał o tym okresie:

Dyrekcja Lubelska spełniała zatem podwójną rolę. Z jednej strony organizowała normalną pracę na swoim terenie, obsadzając nadleśnictwa i tartaki, ujmując w ewidencję zapasy drewna i sprzęt pozostawiony przez okupanta, ustalając płace dla robotników leśnych itp. W drugiej zaś swej funkcji – występowała na zewnątrz w zastępstwie nieistniejącej jeszcze Naczelnej Dyрекcji, zajmowała stanowisko nadrzędne, wykraczające poza normalne ramy dyрекcji okręgowej. [...] Ustalano zatem w Dyрекcji Lubelskiej granice innych dyрекcji, pracowano przy opracowaniu dekretów o znaczeniu ogólnokrajowym, przejmowano tartaki itp. Pamiętam, że miałem wówczas zaszczyt przyjmowania w charakterze reprezentanta administracji lasów państwowych delegacji leśników z Białegostoku z kol. Edwardem Więcko i delegacji z Rzeszowa z kol. Pohlem na czele.

Przybywające w ciągu sierpnia i września delegacje z nowo powstających dyрекcji okręgowych składały w Lublinie sprawozdania z osiągnięć organizacyjnych i otrzymywały odpowiednie instrukcje (OSIŃSKI 1981).

Podwójny charakter działania i kompetencji Dyрекcji Lubelskiej znajdują potwierdzenie we wspomnieniach bliskiego współpracownika Feliksa Osińskiego:

Lubelska Dyрекcja LP była równocześnie ośrodkiem organizacyjnym Dyрекcji Naczelnej LP i spełniała czasowo rolę macierzystej bazy organizujących się jednostek administracji lasów państwowych na innych terenach. Dyрекcja ta zasilala w materiał ludzki młodsze swoje siostrzyce oraz administrowała nadleśnictwami podwarszawskimi (np. Radość, Ryki), nadleśnictwami przyczółka sandomierskiego (Sandomierz, Staszów, Łągów i inne) (ZAWADZKI 1959).

Stan taki utrzymał się około dwóch miesięcy (WIĘCKO 1968) i był to okres bardzo aktywnej pracy powstających oddolnie struktur administracji leśnej, którą zaczęto odtwarzać według stanu prawnego i przepisów sprzed wojny. Dyрекcja dysponowała zestawem tych przepisów, różnych instrukcji i wzorów dokumentów, które

przechowano przez lata okupacji niemieckiej w Nadleśnictwie Świdnik (ZAWADZKI 1959). Już na początku sierpnia wysłano w teren zarządzenie o ogólnej inwentaryzacji majątku leśnego pozostawionego przez Niemców, a Biuro Organizacji i Inspekcji kierowane przez inż. Wilhelma Kokoszyńskiego opracowało projekt cennika, zatwierdzony 8 sierpnia przez PKWN (DOMAGAŁA 1959).

Do zespołu współpracowników Feliksa Osińskiego w tym ważnym okresie należeli m.in.: W. Kokoszyński, M. Niezabitowski, Z. Wierzejewski, A. Czarnowski, E. Zawadzki, Z. Domagała, L. Kłosiński, Wł. Fełenczak, A. Patyra i T. Rykowski (WIĘCKO 1968). RYKOWSKI (1959) wymieniał jeszcze innych współpracowników dyrektora Osińskiego, a wśród nich m.in. Józefa Konderaka i Bolesława Osińskiego, podkreślając ich wkład pracy w organizację biur i oddziałów dyrekcji. Wysoko ocenił także ówczesną aktywność organizacyjną Feliksa Osińskiego, kierującego obu dyrekcjami, podkreślając jego walory osobowe, dzięki którym „okazał w tym pierwszym okresie dużo energii i umiejętności w obcowaniu z ludźmi, co mu jednało sympatię wśród leśników”.

KU FORMALNEMU UTWORZENIU NACZELNEJ DYREKCJI LP: KONIEC SIERPNIA – 23 PAŹDZIERNIKA 1944

Formalne wyodrębnienie nadrzędnej struktury w postaci Naczelnej Dyrekcji Lasów Państwowych stawało się coraz wyraźniejszą koniecznością. DOMAGAŁA (1959) podkreślał, że „powołanie Naczelnej Dyrekcji jest konieczne, gdyż pozostawanie w ramach Resortu Rolnictwa i Reform Rolnych nie zabezpieczało dostatecznie praw leśników, ani też nie odpowiadało wzmożonym zadaniom leśnictwa”.

W podobnym tonie wspomina ten okres KONDERAK (1959), według którego

już w końcu sierpnia 1944 r. odczuwało się, z natury rzeczy, brak zwierzchniej instancji, przeto zespół pracowników Dyrekcji LP postanowił na ogólnym zebraniu wyłonić taką instancję w postaci Naczelnej Dyrekcji Lasów Państwowych i większością głosów wybrał pierwszym dyrektorem naczelnym (tymczasowym kierownikiem) inż. Feliksa Osińskiego.

Ten ponowny oddolny wybór Feliksa Osińskiego wymagał jednak formalnego potwierdzenia przez organ władzy wyższy niż kierownik Resortu Rolnictwa i Reform Rolnych. Z inicjatywy Andrzeja Witosa doszło więc do osobistego spotkania Feliksa Osińskiego z Edwardem Osóbką-Morawskim. Przewodniczący PKWN chciał dowiedzieć się o stanie spraw związanych z organizacją administracji lasów państwowych oraz poznać osobiście wysuniętego przez leśników kandydata na naczelnego dyrektora. Spotkanie to odbyło się w gabinecie Osóbki-Morawskiego około połowy września 1944 roku. Warto przytoczyć początkowy fragment tej rozmowy w relacji Feliksa OSIŃSKIEGO (1981):

Osóbka Morawski:

Chciałbym Obywatela poznać osobiście, a także wasze nastawienie polityczne, gdyż jako naczelnny dyrektor lasów państwowych wchodzilibyście w skład rządu.

Ja:

Zostałem na zebraniu leśników wytypowany do organizowania administracji lasów państwowych i od 1.8.1944 roku na podstawie nominacji otrzymanej od Ministra Andrzeja Witosa pełnię obowiązki dyrektora lasów [dyrekcji] okręgu lubelskiego, która w pierwszym okresie reprezentuje również naczelną dyrekcję dla terenów już oswobodzonych.

Osóbka Morawski:

Słyszałem, że leśnicy już się organizują. Chciałbym się dowiedzieć o nastrojach panujących wśród leśników, postępie ich pracy w lasach, poznać także Wasze nastawienie polityczne, a także opinię Waszą i środowiska odnośnie do ogłoszonego Manifestu Lipcowego.

W dalszym toku rozmowy Feliks Osiński zadeklarował poparcie dla postanowień Manifestu, szczególnie tych odnoszących się do parcelacji majątków oraz zapowiedzianego upaństwowienia lasów, co umożliwiłoby ich racjonalne zagospodarowanie. Poruszył temat wojennej dewastacji lasów oraz sprawę bardzo znacznych strat osobowych wśród leśników, którzy zginęli z rąk niemieckich. Równocześnie przedłożył swemu rozmówcy listę leśników aresztowanych przez NKWD, głównie z powodu ich przynależności do Armii Krajowej i prosił o interwencję u władz radzieckich w sprawie ich uwolnienia.

Odpowiadając na zarzuty Osóbki-Morawskiego o zbrojnych wystąpieniach Armii Krajowej przeciwko nowym władzom, Feliks Osiński odrzekł:

Jeżeli chodzi o znanych mi zaaresztowanych leśników to wiem, że chcieli lojalnie tak jak i ja współpracować z obecnym PKWN. Zostali jednak zaaresztowani przez władze radzieckie bez wysłuchania o nich opinii od przełożonych względnie od władz polskich. Dochodzi z tego, że aresztuje i wywozi się z kraju Obywateli Polskich bez Waszej wiedzy i zgody jako Premiera. Takie i podobne postępowanie wojsk radzieckich np. samowolny wyrąb lasu, rozbieranie i wywóz maszyn tartacznych nie sprzyja wytworzeniu się wzajemnej harmonijnej współpracy cywilnych władz polskich z wojskiem radzieckim, a co za tym idzie nie doprowadza do przyjacielskich stosunków polsko-radzieckich.

Na stwierdzenie Osóbki-Morawskiego: „Dużo żądacie!”, Feliks Osiński odpowiedział:

Może istotnie za dużo, ale poczuwam się do obowiązku ingerowania i będę to zawsze robił w obronie mnie podległych leśników w wypadku, gdyż jestem przekonany, że są w porządku jako obywatele naszego kraju, dobrzy pracownicy lasu i uczciwi Polacy. Za dużo ich zginęło, a bardzo są potrzebni (OSIŃSKI 1981).

Rozmowa nie przyniosła spodziewanego rezultatu, a Andrzej Witos powiadomiony przez Feliksa Osińskiego o jej przebiegu uznał, że konsekwencją tego spotkania będzie narzucenie leśnikom kandydatury na dyrektora naczelnego „z której nie będziecie zadowoleni” (OSIŃSKI 1981). Wypowiedź Witosa sugeruje, że władze miały już w tym czasie swego kandydata na to stanowisko.

Dla lepszego zrozumienia dalszych wydarzeń należy w tym miejscu naświetlić pogarszającą się wówczas gwałtownie pozycję polityczną Andrzeja Witosa, który tak pisze w swoich wspomnieniach:

Tymczasem moje stosunki z PPR stawały się coraz gorsze. Każde moje zarządzenie jako kierownika Resortu Rolnictwa było przez KRN kontrolowane i oceniane niewłaściwie. Na przykład mianowanie inżyniera Osińskiego, wybitnego fachowca leśnika dyrektorem Lasów Państwowych było komentowane jako sabotaż, gdyż Osiński w ich oczach uchodził za reakcjonistę (WITOS 1998).

Taka opinia panująca w kręgach władzy „ludowej” o „reakjoniście” Feliksie Osińskim z pewnością wynikała także z faktu zatrudniania przez niego wielu żołnierzy Armii Krajowej, wśród których byli m.in. cichociemny Czesław Rossiński (ps. „Jemioła”) i Wacław Zandfos (ps. „Huba”) (ZAWADZKI 1999).

Już po rozmowie Feliksa Osińskiego z Osóbką-Morawskim 4 października odbyło się posiedzenie PKWN, w którym uczestniczył Bolesław Bierut, przewodniczący Krajowej Rady Narodowej. Zaatakował on ostro Andrzeja Witosa, oskarżając go o popieranie reakcji. Według Bieruta dowodem na to była nominacja Osińskiego na dyrektora Lasów Państwowych i związane z tym świadome hamowanie realizacji dekretu o reformie rolnej (WITOS 1998). Atak Bieruta oznaczał kres kariery politycznej Andrzeja Witosa jako kierownika Resortu Rolnictwa i Reform Rolnych. Nie przyjął on zaproponowanego mu przez Osóbkę-Morawskiego stanowiska Dyrektora Naczelnego Lasów Państwowych i 7 października 1944 roku (oficjalne pismo datowano na 9 października) został zdymisjonowany „za dobór ludzi do urzędów ziemskich i częściowo na administratorów folwarków spośród starej, wrogiej reformie rolnej klasy społecznej oraz wyraźną tendencję resortu do pomijania lub pomniejszania roli kontroli czynnika społecznego” (WITOS 1998).

W takich okolicznościach przestała oczywiście istnieć jakakolwiek szansa na formalne (*de iure*) objęcie stanowiska Dyrektora Naczelnego Lasów Państwowych przez Feliksa Osińskiego.

MIANOWANIE NACZELNEGO DYREKTORA LASÓW PAŃSTWOWYCH

Nieco ponad dwa tygodnie po zdymisjonowaniu Andrzeja Witosa, 24 października 1944 roku, Bolesław Bierut powołał na stanowisko Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych Stanisława Żemisa (ryc. 9). Nowo mianowany dyrektor pojawił się w gmachu przy ul. Okopowej 7 dopiero w początkach listopada w towarzystwie Kazimierza Iwanowskiego i przejął swoją funkcję z pełnym pominięciem osoby i roli Feliksa Osińskiego, który określił przebieg tego wydarzenia jako „wielki nieakt, szczególnie ze strony Iwanowskiego” (OSIŃSKI 1981).

Nominacja Stanisława Żemisa postawiła Feliksa Osińskiego w pewnym zawieszeniu, chociaż formalnie pełnił nadal obowiązki dyrektora Dyrekcji Lubelskiej; ta nieprzyjemna dla niego sytuacja nie trwała jednak długo.

ARESztOWANIE, ZSYŁKA I POWRÓT Z ŁAGRU: 20 LISTOPADA 1944 – 3 MARCA 1946

W nocy z 20 na 21 listopada 1944 roku NKWD dokonało kilkugodzinnej rewizji w mieszkaniu Feliksa Osińskiego, po której nad ranem został aresztowany. Już następnego dnia Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie zawiadomiła Dyрекcję Naczelną o tym wydarzeniu (ryc. 10).

Po kilku dniach przesłuchań w siedzibie NKWD w Lublinie został on przewieziony do obozu przejściowego w Sokołowie Podlaskim, a następnie wywieziony do Związku Radzieckiego i na początku grudnia 1944 znalazł się w jednym z najcięższych łagrów sowieckich, w Borowiczach nad rzeką Mstą, w obwodzie nowogrodzkim (ryc. 11).

Interesujące, że mimo tych wydarzeń inż. Wilhelm Kokoszyński, zastępca dyrektora DLP w Lublinie, 1 stycznia 1945 roku skierował do Feliksa Osińskiego pismo z wiadomością o podwyższeniu jego uposażenia na stanowisku dyrektora z ważnością od 1 sierpnia 1944 roku (ryc. 12). Być może w ten sposób inż. Kokoszyński chciał pomóc finansowo rodzinie swego kolegi. Ostatecznie jednak w lipcu 1945 roku Feliks Osiński został zwolniony ze swego stanowiska z dniem 1 marca 1945 roku (ryc. 13).

Na początku 1946 roku zaczęto zwalniać z Borowicz żołnierzy Armii Krajowej zesłanych tam w listopadzie i grudniu 1944 roku. Feliks Osiński został uwolniony wraz z grupą około 800 innych więźniów i przekazany 3 marca 1946 roku przez NKWD władzom polskim w Białej Podlaskiej (ryc. 14 i 15). Obszerny opis pobytu w łagrze w Borowiczach zawarł Feliks Osiński w swoich niepublikowanych dotąd wspomnieniach (OSIŃSKI 1981).

Po kilku dniach pobytu u znajomych rodzin w Białej Podlaskiej i w Nadleśnictwie Grabarka Feliks Osiński dotarł do Lublina i 7 marca 1946 roku zgłosił w Dyrekcji Lasów Państwowych Okręgu Lubelskiego swój powrót z obozu wraz z wnioskiem o 6-tygodniowy urlop zdrowotny. Ówczesny Minister Leśnictwa Stanisław Tkaczow, pismem z dnia 29 marca tegoż roku odpowiedział pozytywnie na tę prośbę, polecając zgłoszenie się po urlopie do ministerstwa „celem omówienia i załatwienia sprawy przeniesienia na odpowiednie stanowisko” (ryc. 16). W maju 1946 roku dyrektor DLP w Lublinie inż. Stanisław Jenke przesłał do Ministerstwa Leśnictwa do użytku służbowego pismo z danymi personalnymi Feliksa Osińskiego. Zwraca uwagę punkt 10 tego pisma, w którym znajduje się wyraźna wzmianka o powołaniu „z wyboru na organizatora Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie oraz równoczesnym pełnieniu obowiązków Naczelnego Dyrektora do czasu mianowania Dyrektorem Naczelnym ob. Żemisa” (ryc. 17).

POWRÓT DO SŁUŻBY W LASACH PAŃSTWOWYCH

Po przedłużeniu urlopu zdrowotnego o kolejne 6 tygodni w lipcu 1946 roku Feliks Osiński zgłosił się do Ministerstwa Leśnictwa, gdzie zaproponowano mu dwa stanowiska dyrektorskie na Ziemiach Odzyskanych: w Gorzowie i Złotorzy. Z pierw-

szej propozycji zrezygnował, bo okazało się, że w Gorzowie na stanowisko dyrektora tamtejszej Dyrekcji Lasów Państwowych reflektuje jego przedwojenny kolega inż. Zbigniew Walter. Również po wizycie w Złotoryi, gdzie mieściła się siedziba Dyrekcji Lasów Państwowych Okręgu Legnickiego, stwierdził, że ze względu na nad-szarpnięte siły i zdrowie nie podoła trudnościom w zarządzaniu tą dyrekcją (OSIŃSKI 1981).

W tej sytuacji zgłosił się sam do Dyrekcji LP we Wrocławiu, gdzie powierzono mu stanowisko kierownika Państwowych Gospodarstw Stawowych w Dyrekcji Lasów Państwowych (tzw. stawów milickich) z siedzibą w Wierzchowicach. Praca ta sprawiała mu wiele satysfakcji, jednak w grudniu 1948 roku, głównie z powodów rodzinnych, przyjął propozycję dyrektora Edwarda Więcki i przeniósł się do Gdańska, gdzie objął stanowisko inspektora w Biurze Inspekcji Dyrekcji Lasów Państwowych Okręgu Gdańskiego w Sopocie (ryc. 18).

Po odejściu Edwarda Więcki w 1949 roku nie przyjął stanowiska dyrektora, ponieważ wiązało się to z koniecznością wstąpienia do partii. W swoich wspomnieniach pisze: „W pracy zawodowej w Gdańsku niczym specjalnie się nie wyróżniłem. Ciążył na mnie zarzut politycznego nieuświadomienia” (OSIŃSKI 1981).

ZNOWU W POZNANIU: 1958–1982

W 1958 roku Feliks Osiński otrzymał ofertę z Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu (ryc. 19) i w czerwcu tego roku objął stanowisko dyrektora Leśnych Zakładów Doświadczalnych tej uczelni, zamieszkując przy ul. Kantaka 2/4 m. 20. W 1959 roku po powstaniu Rolniczych i Leśnych Zakładów Doświadczalnych WSR został zastępcą dyrektora nowej instytucji i pełnił to stanowisko do przejścia na emeryturę w 1966 roku (BRODA 2009).

Z biegiem lat coraz bardziej dawały o sobie znać skutki wojennej rany i niemal półtorarocznego pobytu w łagrze (ryc. 20). Z powodu choroby kręgosłupa poruszał się o lasce, a bezwład prawej ręki sprawił, że musiał nauczyć się pisać lewą. Po śmierci żony Władysławy w 1977 roku mieszkał sam w Poznaniu, korzystając z pomocy innych osób. Cieszył się kontaktami z rodziną i podtrzymywał dawne znajomości z kilkoma kolegami ze studiów (OSIŃSKI 1981). W 1978 roku rozpoczął pisanie, a właściwie dyktowanie wspomnień, które ukończył w kwietniu 1981 roku. Zmarł w Poznaniu 20 listopada 1982 roku i został pochowany w grobie rodziców na cmentarzu w Gdańsku-Oliwie, gdzie wcześniej spoczęła jego małżonka (ryc. 21).

Po latach Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie uczciła swego pierwszego dyrektora, umieszczając jego nazwisko na tablicy pamiątkowej, odsłoniętej w 2006 roku, na której znalazły się także nazwiska jego współpracowników, zamordowanych po wojnie żołnierzy Armii Krajowej – Czesława Rossińskiego i Wacława Zandofsa (ryc. 22).

ZAKOŃCZENIE

Analiza początków organizacji administracji leśnej w świetle dostępnych dokumentów i opracowań wskazuje na istnienie dwóch ośrodków formowania Dyrekcji Naczelnej Lasów Państwowych: pierwszego, utworzonego oddolnie, grupującego przedwojennych leśników, przeważnie z wykształceniem uniwersyteckim i powiązanych w czasie wojny z Armią Krajową, oraz ośrodka konkurencyjnego, związanego z nową władzą „ludową” (PKWN i PPR).

DOMAGAŁA (1959) podaje, że Dyrekcja Naczelna powstała miesiąc po utworzeniu dyrekcji lubelskiej (byłoby to na początku września 1944 r. – p. W.Ch.), a „na jej czele początkowo stanął Kazimierz Iwanowski”. KONDERAK (1959), pisząc o wyborze Feliksa Osińskiego przez pracowników dyrekcji lubelskiej na dyrektora naczelnego, nadmienia równocześnie, że „w niedługi czas później p.o. dyrektorem Naczelnej Dyrekcji z upoważnienia PKWN został ob. Kazimierz Iwanowski”. O powierzeniu Iwanowskiemu obowiązków Dyrektora Naczelnego LP na początku października 1944 roku wspomina też RYKOWSKI (1959).

Sam Iwanowski (1959) w swoich wspomnieniach pomija całkowicie osobę i rolę Feliksa Osińskiego, a sprawę formowania Dyrekcji Naczelnej Lasów Państwowych przedstawia następująco:

Sprawa powstania i organizacji Dyrekcji Naczelnej Lasów Państwowych jest różnie interpretowana. Dla mnie nie ulega wątpliwości, że zaczątkiem jej była zorganizowana w sierpniu 1944 r. przy Resorcie Rolnictwa i Reform Rolnych czteroosobowa grupa leśników, w skład której wchodził koledy: Szymon Karski, Dionizy Kres, Wiktor Sordel i Wacław Wierciński. Kierownictwo tej grupy objąłem we wrześniu po otrzymaniu nominacji na stanowisko głównego inspektora lasów państwowych. W pierwszych zaś dniach października zostałem mianowany p. o. dyrektorem naczelnym LP.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że wśród wyżej wymienionych osób nie ma żadnego z sygnatariuszy protokołu zebrania leśników w dniu 1 sierpnia 1944 roku.

Powierzenie Iwanowskiemu pełnienia obowiązków dyrektora naczelnego na początku października (fakt ten nie znajduje potwierdzenia w cytowanym wyżej piśmie dyrektora Jenke – patrz ryc. 17) było najprawdopodobniej skutkiem wspomnianej wyżej niefortunnej dla Feliksa Osińskiego rozmowy z Osóbką-Morawskim i zbiegło się w czasie z usunięciem Andrzeja Witosa z funkcji kierownika Resortu Rolnictwa i Reform Rolnych w PKWN. Ostatecznie jednak to nie Kazimierz Iwanowski, a Stanisław Żemis został mianowany 24 października 1944 roku dyrektorem naczelnym Lasów Państwowych.

Występujące różnice w faktografii wydarzeń pierwszych czterech miesięcy odbudowy administracji leśnej (sierpień – listopad 1944 r.), wynikają z pewnością nie tylko z luk w pamięci wspominających, ale także z przyczyn pozamerytorycznych – ideologicznych i politycznych. Świadczy o tym m.in. charakterystyczny dla tzw. czasów minionych brak jakichkolwiek wzmianek o aresztowaniu i zsyłce Feliksa Osińskiego we wspomnieniach jego współpracowników, publikowanych w 1959 roku w „Lesie Polskim”. Dodatkowe światło na ówczesną atmosferę i przebieg wyda-

rzeń po aresztowaniu Feliksa Osińskiego rzuca także list Andrzeja Witosa ze stycznia 1964 roku (ryc. 23a i b).

W świetle dokumentów źródłowych, mimo niespójnego przekazu zawartego we wspomnieniach wielu uczestników wydarzeń z okresu lipiec – listopad 1944 roku, rola Feliksa Osińskiego w tworzeniu zrębów Naczelnej Dyrekcji Lasów Państwowych i fakt pełnienia przez niego funkcji dyrektora naczelnego od 1 sierpnia do nominacji dyrektora Stanisława Żemisa w październiku 1944 roku nie podlega dyskusji (Więcko 1968). Jeżeli pełnienie obowiązków przez dwa tygodnie zapewniło Kazimierzowi Iwanowskiemu miejsce w szeregu dyrektorów Lasów Państwowych (ryc. 24), to tym bardziej na to miejsce zasłużył Feliks Osiński, pierwszy powojenny następca konspiracyjnego dyrektora Teofila Lorkiewicza i pierwszy *de facto* Dyrektor Naczelny Lasów Państwowych po drugiej wojnie światowej.

PODZIĘKOWANIA

Nieocenionym źródłem informacji do niniejszego artykułu okazały się zasoby archiwalne, które życzliwie udostępnił mi członkowie rodziny dyrektora Feliksa Osińskiego, a w szczególności pan Andrzej Osiński i pani Katarzyna Rybińska. Kontakt z wyżej wymienionymi osobami umożliwiły mi panie: Krystyna Wierzbicka i Stefania Weber, siostrzenice Feliksa Osińskiego oraz pani Aleksandra Golska. Wszystkim wyżej wymienionym osobom składam w tym miejscu wyrazy głębokiej wdzięczności.

Dziękuję także panu mgr. inż. Adamowi Kornatowi, zastępcy dyrektora RDLP w Lublinie za przekazanie kopii dokumentów z akt osobowych Feliksa Osińskiego, pani Iwonie Biegun z Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łąbinowicach-Opolu za udostępnienie kartotek obozowych, prof. dr. hab. Jerzemu Modrzyńskiemu za pomoc w dostępie do Archiwum Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu oraz pani Barbarze Tybiszewskiej za ułatwienie korzystania ze zbiorów Archiwum UP i wykonanie kserokopii dokumentów z okresu studiów Feliksa Osińskiego.

LITERATURA

ARCHIWUM Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.

ARCHIWUM Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie.

ARCHIWUM rodzinne Andrzeja Osińskiego.

BRODA J., 1997. *Rozwój organizacyjny lasów państwowych i przemysłu drzewnego*. W: *Lasy Państwowe w Polsce w latach 1944–1990*, red. J. Broda. Wyd. Nauk. PWN, Warszawa – Poznań, s. 88–132.

BRODA J., 2009. *Leśne Zakłady Doświadczalne*. W: *Dzieje akademickich studiów leśnych w Poznaniu 1919–2009*, red. J. Broda. Wyd. UP w Poznaniu, s. 235–245.

CENTRALNE Muzeum Jeńców Wojennych w Łąbinowicach-Opolu (WASSt-Oflag II C, l. 19, 38; WASSt-Oflag XI B, l. 5a).

DOMAGAŁA Z., 1959. *Pierwsze dni, tygodnie, miesiące we wspomnieniach*. *Las Polski* 13/14, s. 9–13.

- DOMAGAŁA M., GÓRECKI D., SZYMCZAK T., 1997. *Wybór źródeł do nauki prawa konstytucyjnego (lata 1944–1992)*. Łódź, s. 1–194.
- FRONCZAK K., 2004. *Zielony skarbiec Polski*. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa, s. 1–176.
- IWANOWSKI K., 1959. *Pierwsze dni, tygodnie, miesiące we wspomnieniach*. Las Polski 13/14, s. 21–23.
- JENKE S., 1967. *Pomoc leśników dla ludności w ukrywaniu się przed Niemcami. Represje okupanta*. W: *Leśnictwo polskie w okresie II wojny światowej*. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa, s. 153–166.
- KALENDARIUM Lublina i Lubelszczyzny. Ośrodek „Brama Grodzka – Teatr NN”. Pobrane z: <http://www.teatrnn.pl/leksykon/kalendarium>.
- KAMIŃSKI E., 1988. *Lasy Państwowe w okresie 40-lecia PRL (1944–1984)*. Roczniki Nauk Rolniczych, ser. D Monografie, t. 216, s. 1–64.
- KONDERAK J., 1959. *Pierwsze dni, tygodnie, miesiące we wspomnieniach*. Las Polski 13/14, 13–15.
- KORKUĆ M., 2007. *Wybory 1947 – mit założycielski komunizmu*. Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej, 1–2/ 2007, s. 106–115.
- KRAWIARZ K., 2013. *Feliks Antoni Osiński*. Ilustrowany Tygodnik Powiatowy (Kępno), nr 9/10, 27 lutego 2013, s. 14.
- KRZYSIK F., 1979. *Stanisław Żemis – Naczelný Dyrektor Lasów Państwowych 1944–1945*. Sylwan CXXIII (10), s. 66–71.
- ŁUKOMSKI G., 2013. *Polityczna przestrzeń polskości w XX wieku. Bezpieczeństwo polityczne Rzeczypospolitej z perspektywy racji stanu*. Wyd. Silva Rerum, Poznań, s. 1–227.
- MADAŁA T., 2006. *Osóbka Morawski-Edward*. W: *Encyklopedia Białych Plam*, t. XX. PWE Radom, s. 84–91.
- OSIŃSKI F., 1959. *Pierwsze dni, tygodnie, miesiące we wspomnieniach*. Las Polski 13/14, s. 2–6.
- OSIŃSKI F., 1978. *Pracowałem u hr. Władysława Zamoyskiego*. Tydzień nr 8 (231).
- OSIŃSKI F., 1981. *Wspomnienia wojenne*. Maszynopis udostępniony przez Andrzeja Osińskiego, s. 1–225.
- ROGUT D., 2005. *Internowani żołnierze Armii Krajowej w obozach NKWD-MWD ZSRR 1944–1947 (zarys wybranej problematyki)*. Pobrano z: <http://klub-generalagrota.pl/kg/baza-wiedzy/referaty/623>.
- RYKOWSKI T., 1959. *Pierwsze dni, tygodnie, miesiące we wspomnieniach*. Las Polski 13/14, s. 15–20.
- SKIBIŃSKI A., 2014. *Lasy doliny obrzańskie*. Ośrodek Kultury Leśnej, Gołuchów, s. 1–320.
- SKOWRONEK T., 2004. *Nie zapomnieli... Działalność leśników w niemieckich obozach, oficerskich obozach jenieckich w czasie drugiej wojny światowej*. Fundacja Rozwój SGGW, Warszawa, s. 1–128.
- ŚWIĄDER J., 1967. *Organizacja administracji leśnej*. W: *Leśnictwo polskie w okresie II wojny światowej*. PWRiL, Warszawa, s. 312–328.
- TUCHOLSKI J., CIESIELSKI J., GAJOWNICZEK Z., PRZYTULSKA G., ROMAN W. K., SAWICKI Z., SZCZERKOWSKI R., SZUMIŃSKA W., 2003. *Charków. Księga Cmentarna Polskiego Cmentarza Wojennego*. Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, Warszawa, LXXXVII + 652.
- UČEBNYJ Atlas Mira. Moskwa 1968.
- WIELKOPOLSKIE Towarzystwo Genealogiczne „Gniazdo”. Ks. Franciszek Nowacki. W: *Wielkopolscy książęta od XVIII do XX wieku*. Pobrano z: <http://www.wtg-gniazdo.org/ksieza>.
- WIĘCKO E., 1968. *Ludzie i sprawy leśnictwa polskiego w pierwszych latach Polski Ludowej*. Sylwan CXII, nr 11, s. 1–21.

- WITOS A., 1998. *Wszystko, co niosło życie*. Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Wojnickiej, Wojnicz, s. 1–292.
- ZAWADZKI E., 1959. *Pierwsze dni, tygodnie, miesiące we wspomnieniach*. Las Polski 13/14, s. 6–8.
- ZAWADZKI S., 1999. *Wspomnienia praktykanta leśnego*. W: *Chłopcy z lasu. Wspomnienia leśników-kombatantów*, cz. IV. Wydawnictwo Świat, Warszawa, s. 216–225.

INŻ. FELIKS ANTONI OSIŃSKI I ODBUDOWA STRUKTUR POLSKIEGO LEŚNICTWA W 1944 ROKU

Streszczenie

W artykule przedstawiono zarys biografii inż. Feliksa Antoniego Osińskiego, absolwenta Wydziału Rolniczo-Leśnego Uniwersytetu Poznańskiego z roku 1927 oraz jego roli w odbudowie struktury administracyjnej lasów państwowych w 1944 roku. Jeszcze w trakcie studiów zarządzał lasami kórnickimi Władysława Zamoyskiego, a od 1924 roku lasami Fundacji im. Heliodora Święcickiego w Laskach. W 1939 roku dostał się do niewoli – najpierw sowieckiej, a potem niemieckiej. Po uwolnieniu z oflagu w grudniu 1940 r. pracował w Generalnej Guberni, kierując nadleśnictwem Świdnik koło Lublina, a jednocześnie działając w konspiracji jako żołnierz Armii Krajowej. Po wkroczeniu wojsk sowieckich w 1944 r. organizował zręby struktur lasów państwowych jako pierwszy dyrektor lubelskiej Dyrekcji Lasów Państwowych, pełniący jednocześnie obowiązki dyrektora Dyrekcji Naczelnej LP w okresie od sierpnia do października 1944 r. Aresztowany przez NKWD w listopadzie 1944 r. został zesłany do ZSRR. Zwolniony z łagru wrócił do kraju w 1946 roku. Pracował później w Dyrekcji LP Okręgu Wrocławskiego, a później także Gdańskiego, natomiast od 1958 roku do emerytury w 1966 roku w Wyższej Szkole Rolniczej w Poznaniu – najpierw na stanowisku dyrektora Leśnych Zakładów Doświadczalnych, a później wicedyrektora Rolniczych i Leśnych Zakładów Doświadczalnych. Zmarł w Poznaniu 20 listopada 1982 roku i został pochowany w grobie rodzinnym na cmentarzu w Gdańsku-Oliwie.

Słowa kluczowe: Feliks Osiński, historia leśnictwa w Polsce, druga wojna światowa, Armia Krajowa, 1944 rok, represje komunistyczne po drugiej wojnie światowej

ING. FELIKS ANTONI OSIŃSKI AND THE RECONSTRUCTING OF POLISH FOREST ADMINISTRATION IN 1944

Summary

The life and works of a distinguished Polish forester Feliks Osiński is presented in this paper. Feliks Osiński graduated in 1927 from the Agriculture-Forestry Faculty of the Poznań University. He was first employed as a forest manager by count Władysław Zamoyski in Kórnik, and then in the forest belonging to the Heliodor Święcicki Foundation at Laski. In August 1939 he was called up to the army and

taken prisoner first by Russians, and then by Germans. Released from the German oflag Woldenberg in December 1940, he moved to the General Gouvernement (German-occupied part of Poland). He managed the Forest District Świdnik near Lublin being simultaneously a member of the underground Home Army. After liberation of the Lublin region by the Red Army, Feliks Osiński began reconstructing Polish forestry administration first as a director of State Forests Directorship in Lublin and acting also as head of all State Forestry from August till October 1944 on all the progressively liberated Polish territories. Arrested by NKWD (Soviet Secret Service) he was sent into a Soviet gulag at Borowicze from where he was set free in March 1946. After coming back to Poland Osiński was employed by the State Forests Directorships in Wrocław and Gdańsk, and since 1958 till retirement in 1966 he was acting first as director of the Experimental Forests Unit and then as a vice-director of the Agricultural and Forestry Experimental Units of Agricultural University in Poznań.

Feliks Osiński passed away on November 20, 1982 in Poznań and was buried in a family grave at the Gdańsk-Oliwa cemetery.

Keywords: Feliks Osiński, history of Polish State Forestry, World War II, Home Army, post-World War II repressions

UNIwersYTET POZNAŃSKI

WYDZIAŁ ROLNICZO-LEŚNY

Liczba 346.

Pan Feliks Osieński

urodzony w Słomowie, w wojew. Poznańskim, dnia 17 maja 1899 roku, odbył studia nauk leśnych od stycznia 1920 roku do stycznia 1927 r. w całości na Uniwersytecie Poznańskim i złożył przepisane egzaminy z następujących przedmiotów:

1. Matematyka wyższa	15. Dendrometria
2. Geometria wykreślna	16. Ocenianie lasu i statyka leśna
3. Fizyka	17. Technologia leśna
4. Chemia nieorganiczna i organiczna	18. Użytkowanie lasu
5. Mineralogia, geologia i petrografia	19. Szczegółowa hodowla lasu
6. Anatomia, morfologia i systematyka roślin	20. Miernictwo
7. Zoologia	21. Meteorologia i klimatologia
8. Entomologia leśna i ochrona lasu	22. Prawo cywilne
9. Ekonomia społeczna	23. Prawo konstytucyjne i administracyjne
10. Fizjologia roślin z mikrobiologią	24. Urządzenie lasu
11. Botanika leśna	25. Polityka leśna i handel drzewem
12. Ogólna hodowla lasu i geografia leśnictwa	26. Administracja i rachunkowość leśna
13. Gleboznawstwo	27. Budownictwo i inżynieria leśna
14. Fytopatologia	28. Skarbowość i polskie prawo skarbowe

W dowód tego wydaje mu się niniejszy

DYPLOM NAUK LEŚNYCH

POZNAŃ, dnia 27 stycznia 1927 r.

REKTOR
(—) Grochmalicki

(L. S.)

DZIEKAN
(—) Runge

Za zgodność:
Dziekan Wydziału rolniczo-leśnego

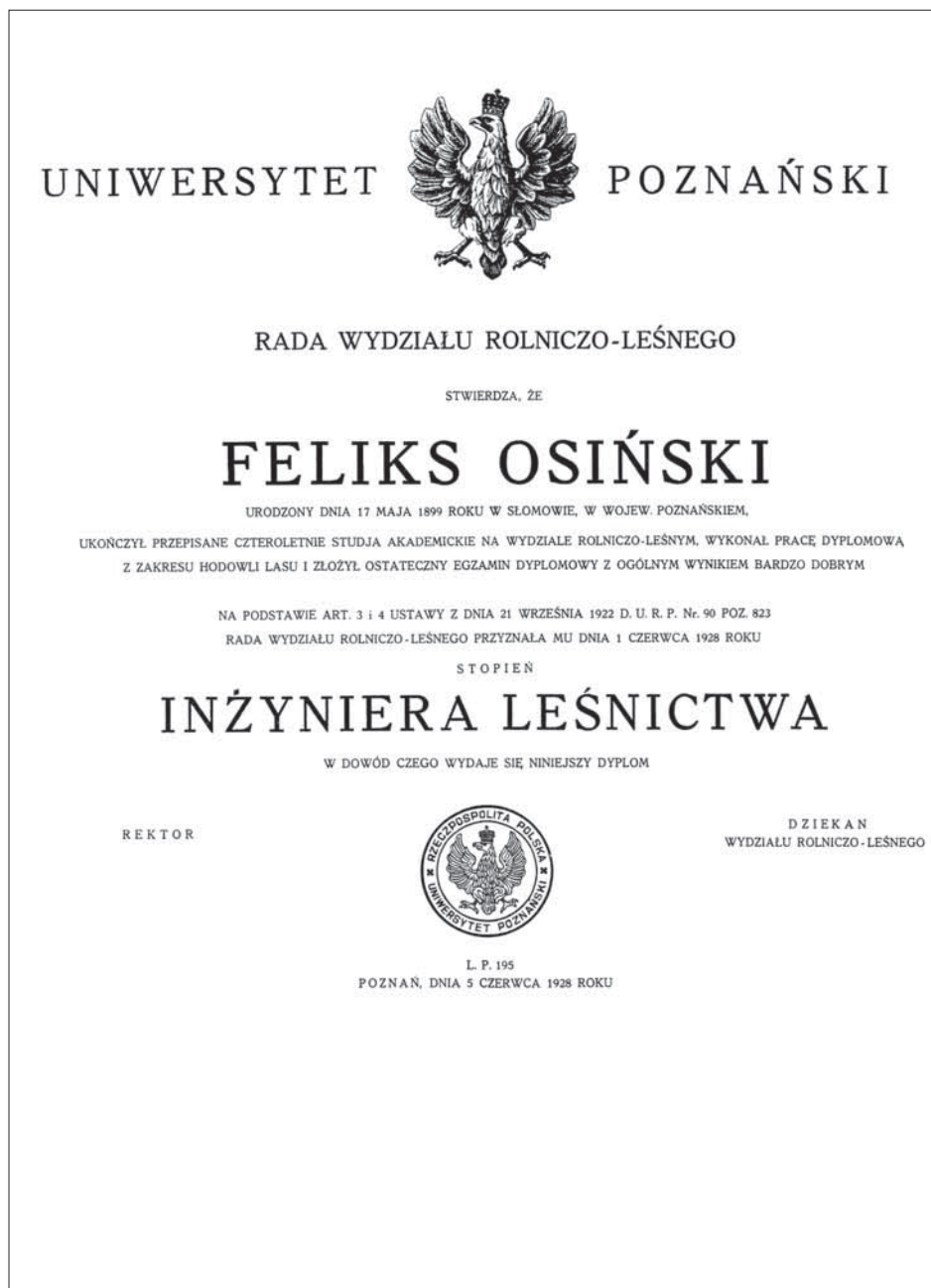
Ryc. 1. Dyplom nauk leśnych poświadczający ukończenie studiów i zdanie wszystkich egzaminów (Archiwum Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu)

Fig. 1. Forestry diploma certifying the completion of studies and passing of all exams (from the Archive of the Poznań University of Life Sciences)

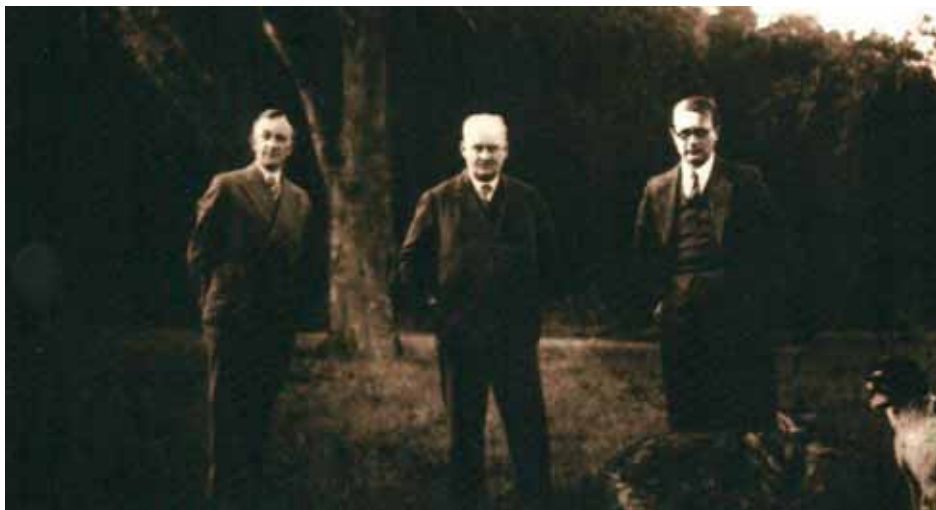
Ryc. 2. W lesie kórnickim w lipcu 1924 r. Od lewej: Feliks Osiński, Wincenty Szymborski, prof. Stanisław Sokołowski i Władysław Zamoyski (Archiwum rodzinne Andrzeja Osińskiego)

Fig. 2. In the Kórnik forest in July 1924. From left: Feliks Osiński, Wincenty Szymborski, Prof. Stanisław Sokołowski and Władysław Zamoyski (from family archive of Andrzej Osiński)

Ryc. 3. Dyplom inżyniera leśnictwa z czerwca 1928 r. (Archiwum Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu)

Fig. 3. Diploma of a forest engineer dated June 1928 (From the Archive of the Poznań University of Life Sciences)

Ryc. 4. Nadleśniczy Fundacji im. Heliodora Święcickiego w Laskach. Od lewej Stanisław Burzyński, Cyryl Ratajski i Feliks Osiński (Archiwum rodzinne Andrzeja Osińskiego)

Fig. 4. District Forest Officer of the Heliodor Święcicki Foundation in Laski. From left Stanisław Burzyński, Cyryl Ratajski and Feliks Osiński (from family archive of Andrzej Osiński)

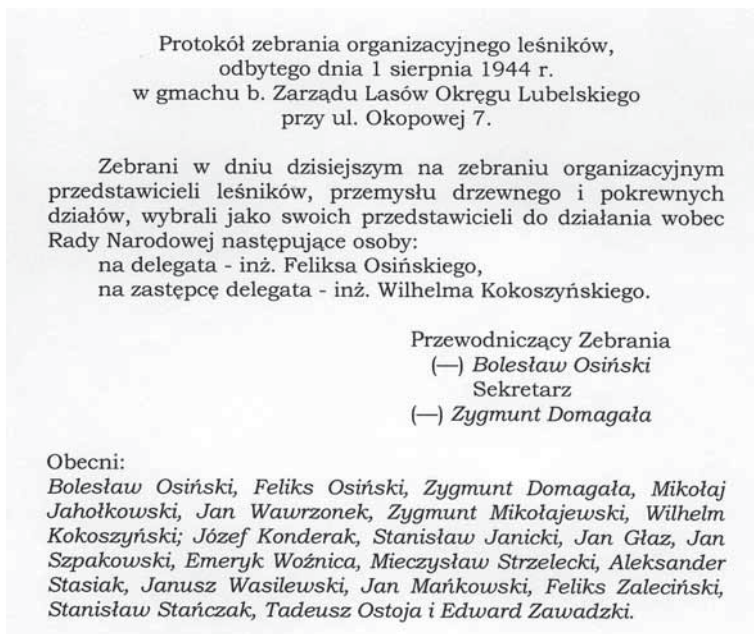
Ryc. 5. Jeniec w Oflagu II C w Woldenbergu (Archiwum rodzinne Andrzeja Osińskiego)

Fig. 5. Prisoner of Oflag II C in Woldenberg (from family archive of Andrzej Osiński)

88. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1910, 3, 5, (suppl.) 21 & 22.

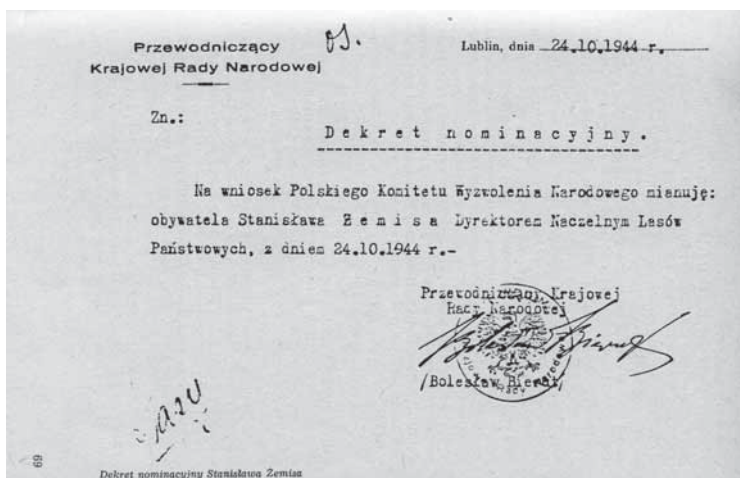
Fig. 6. Dismissal from Woldenberg to place of residence (Archive of the Central Museum of War Prisoners in Łambinowice)

Fig. 7. Entitlement for Józef Konderak (KONDERAK 1959)

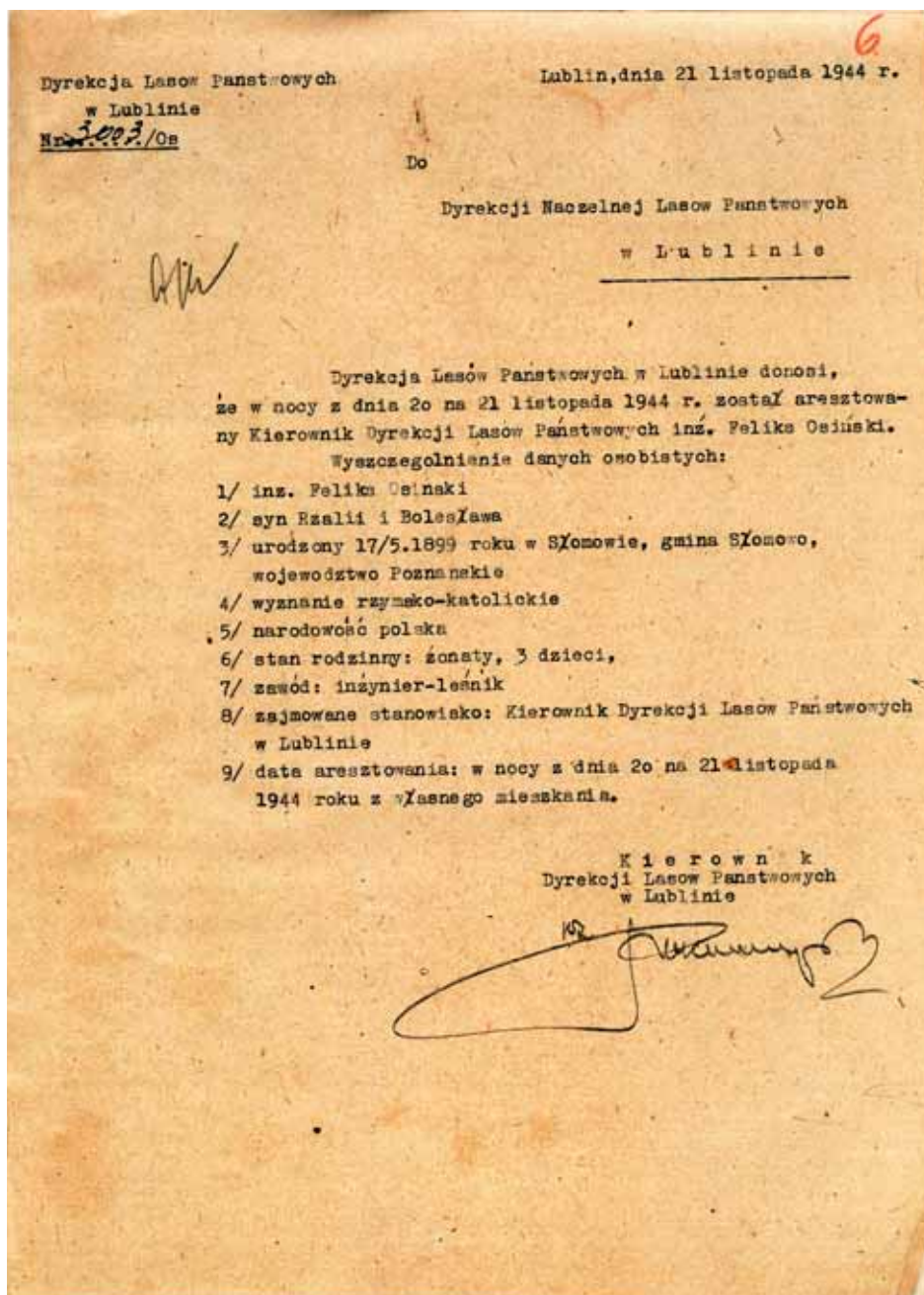
Ryc. 8. Tekst protokołu zebrania w dniu 1 VIII 1944 roku (DOMAGAŁA 1959)

Fig. 8. Minutes of a meeting held on August 1st 1944 (DOMAGAŁA 1959)

Ryc. 9. Nominacja Stanisława Żemisa na stanowisko Dyrektora Naczelnego LP (KRZYSIK 1979)

Fig. 9. Nomination of Stanisław Żemisa as General Director of State Forests (KRZYSIK 1979)

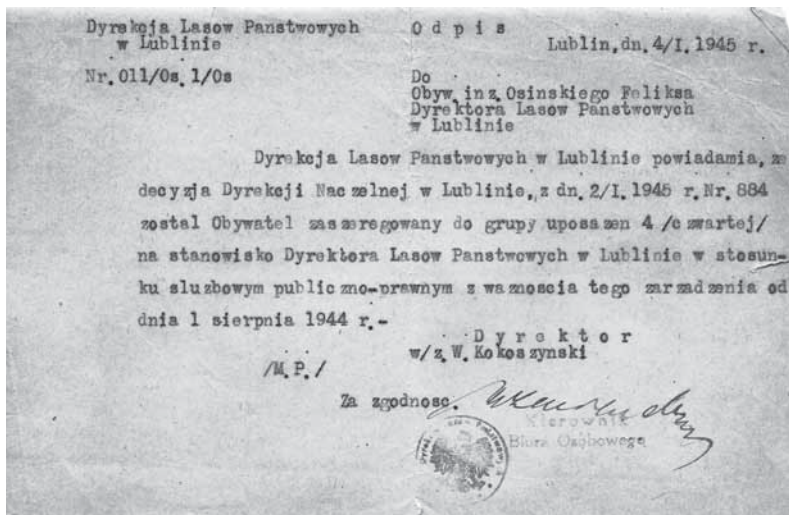
Ryc. 10. Zawiadomienie o aresztowaniu Feliksa Osińskiego (Archiwum Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie)

Fig. 10. Information about the arrest of Feliks Osiński (from the Archive of the Lublin Regional Forest Directorate)

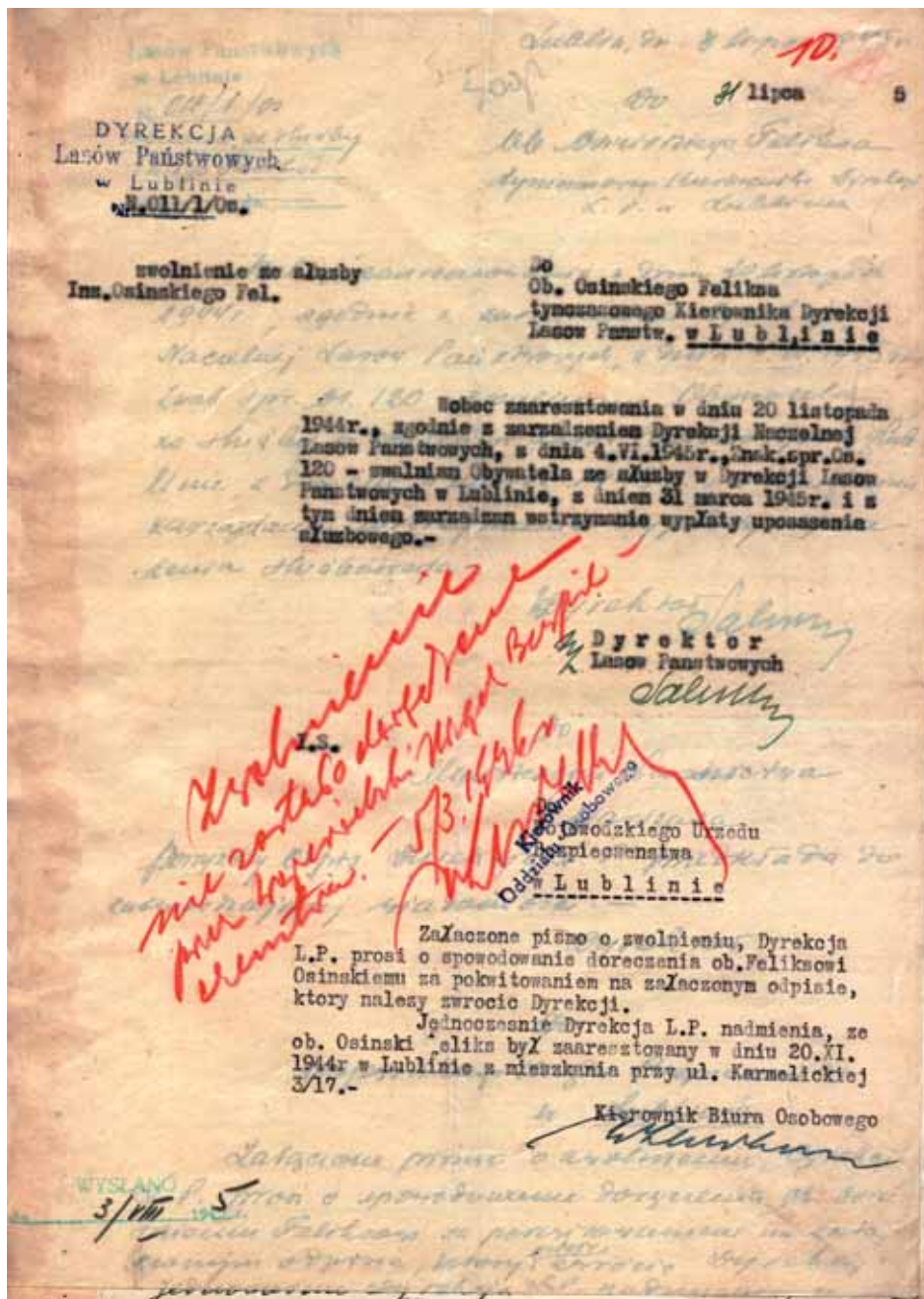
Ryc. 11. Lokalizacja łagru Borowicze (Učebnyj Atlas Mira. Moskva 1968)

Fig. 11. Localization of the Borowicze Soviet forced labour camp. (Russian Teaching Atlas of the World. Moscow 1968)

Ryc. 12. Awans finansowy zesłańca w styczniu 1945 (Archiwum rodzinne Andrzeja Osińskiego)

Fig. 12. Financial advance for an exile in January 1945 (from family archive of Andrzej Osiński)

Ryc. 13. Zwolnienie z pracy po aresztowaniu (Archiwum Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie)

Fig. 13. Dismissal from employment after being arrested (from the Archive of the Lublin Regional Forest Directorate)

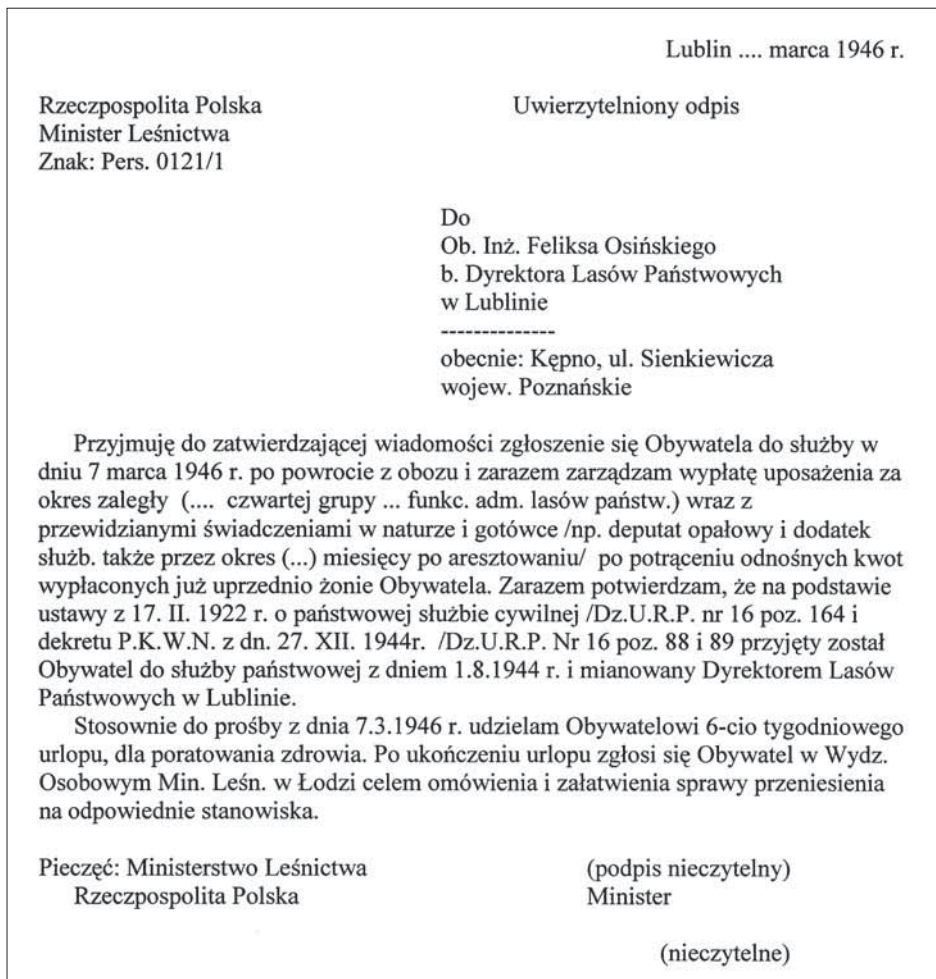
Ryc. 14. Pierwsze zdjęcie Feliksa Osińskiego po przekroczeniu granicy z komentarzem „...powrócił z wczasów wschodnich” (Archiwum rodzinne Andrzeja Osińskiego)

Fig. 14. The first photograph of Feliks Osiński after crossing the border with a comment on it „...on return from an eastern vacation” (from family archive of Andrzej Osiński)

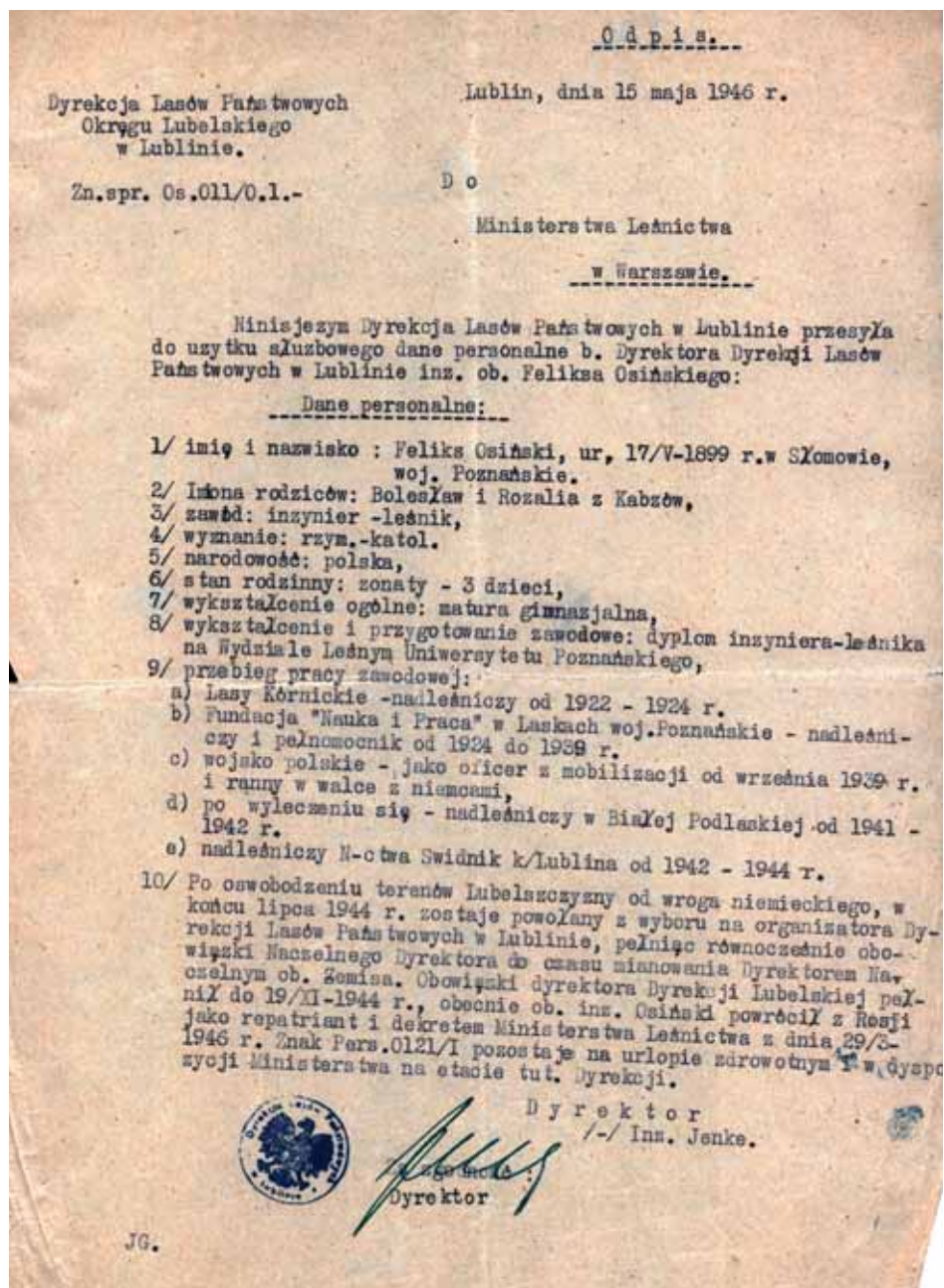
Ryc. 15. Poświadczenie „przybycia do Polski z ZSRR” (Archiwum rodzinne Andrzeja Osińskiego)

Fig. 15. Confirmation of „having arrived in Poland from the USSR” (from family archive of Andrzej Osiński)

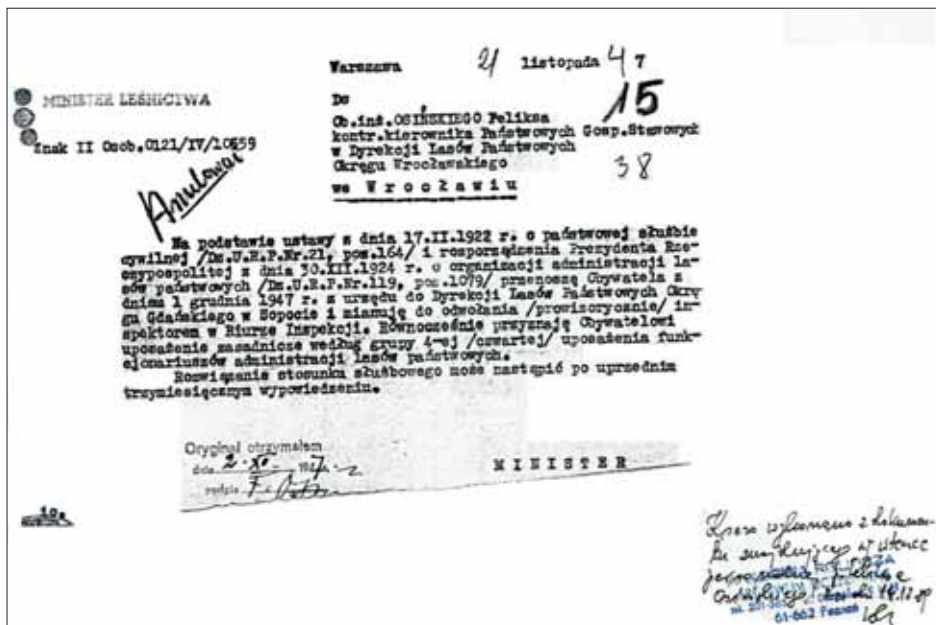
Ryc. 16. Odpowiedź z Ministerstwa Leśnictwa po zgłoszeniu się do pracy po powrocie z zesłania (Archiwum rodzinne Andrzeja Osińskiego)

Fig. 16. Response from the Ministry of Forestry after reporting for work on return from exile (from family archive of Andrzej Osiński)

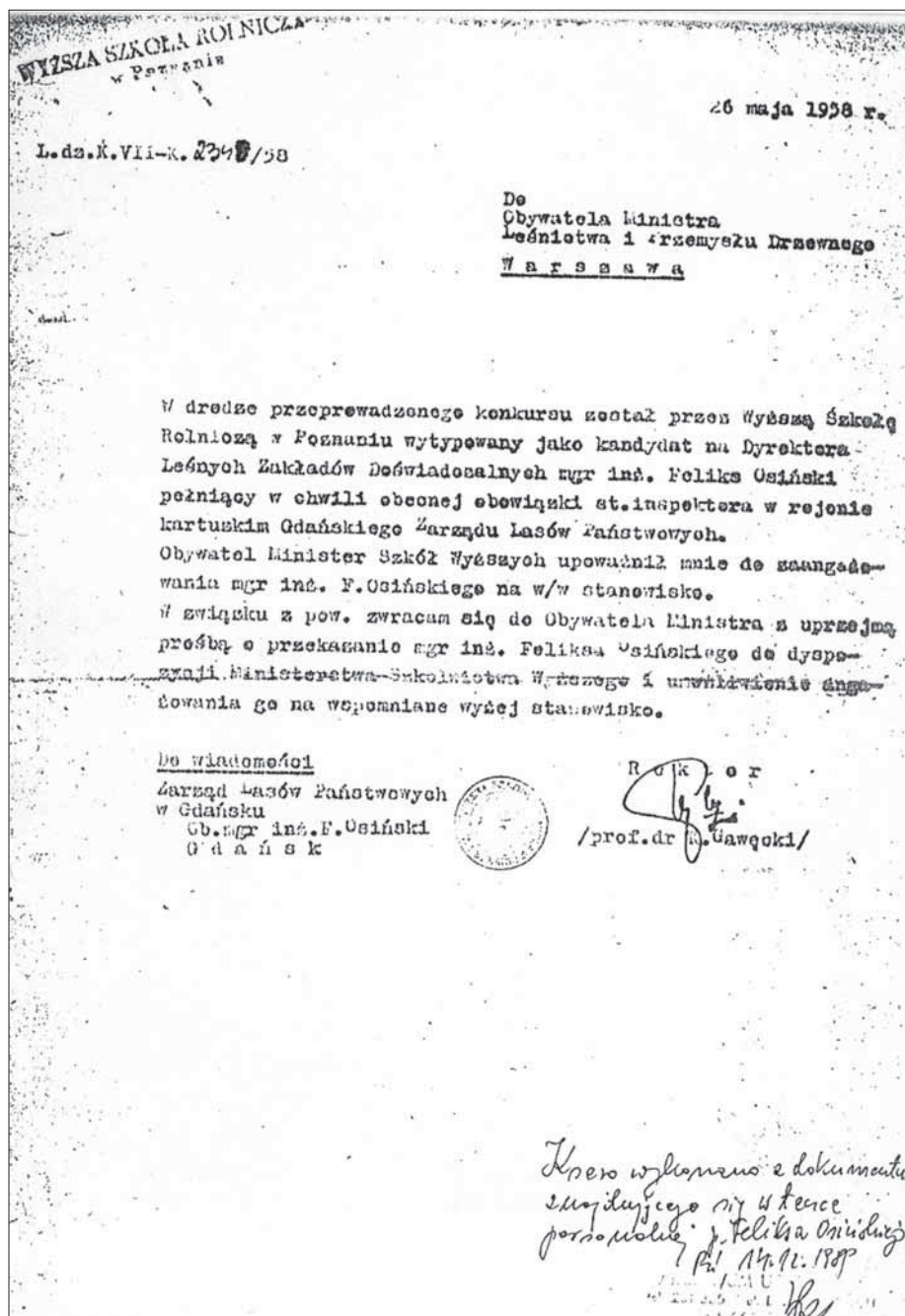
Ryc. 17. Pismo z danymi personalnymi F. Osińskiego z Dyrekcji LP w Lublinie do Ministerstwa Leśnictwa (Archiwum Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie)

Fig. 17. Document with personal data of F. Osiński from the Lublin Directorate of State Forests to the Ministry of Forestry (from the Archive of the Lublin Regional Forest Directorate)

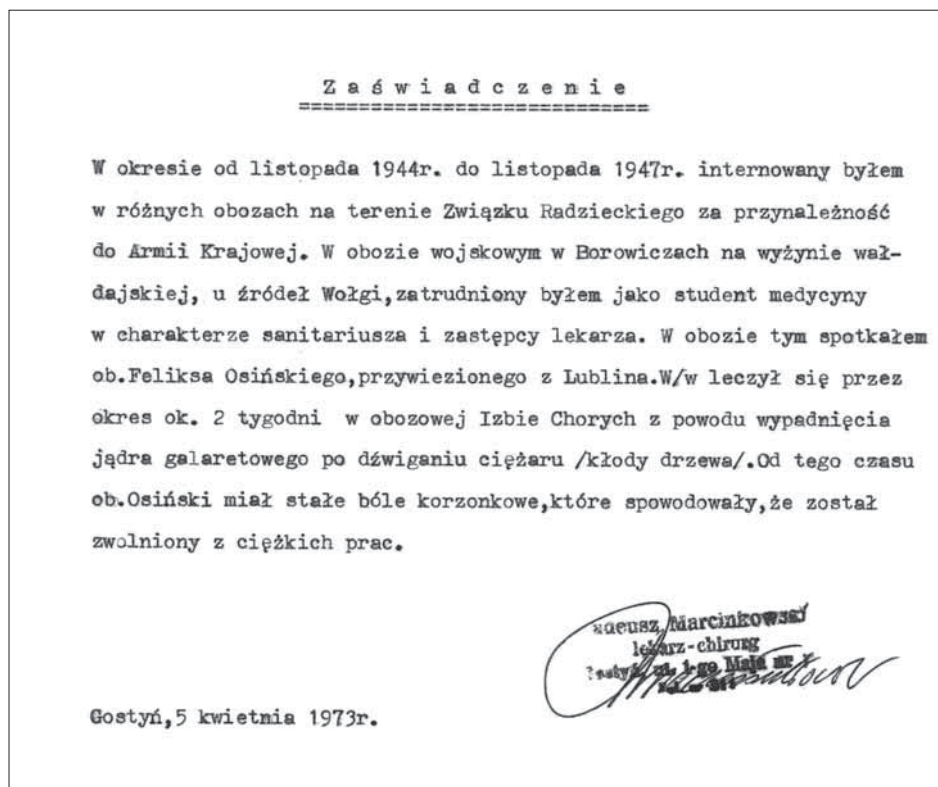
Ryc. 18. Zatrudnienie w Dyrekcji LP Okręgu Gdańskiego w Sopocie (Archiwum rodzinne Andrzeja Osińskiego)

Fig. 18. Employment in Sopot by the Gdańsk Regional Forest Directorate (from family archive of Andrzej Osiński)

Ryc. 19. Zatrudnienie w Leśnych Zakładach Doświadczalnych WSR w Poznaniu (Archiwum rodzinne Andrzeja Osińskiego)

Fig. 19. Employment in the Experimental Forests of the Higher School of Agriculture in Poznań (from family archive of Andrzej Osiński)

Ryc. 20. Zaświadczenie lekarskie o pobycie w łagrze (Archiwum rodzinne Andrzeja Osińskiego)
Fig. 20. Medical certificate confirming stay in Soviet forced labour camp (from family archive of Andrzej Osiński)

Ryc. 21. Zdjęcie grobu (Archiwum rodzinne Andrzeja Osińskiego)

Fig. 21. Photograph of the grave (from family archive of Andrzej Osiński)

Ryc. 22. Tablica pamiątkowa na budynku RDLP w Lublinie (fot. NN, RDLP Lublin)

Fig. 22. A commemorative plaque on the building of the Lublin Regional Forest Directorate (photo by NN from the Lublin Regional Forest Directorate)

Łódź 18 stycznia 1964.

Kochany Panie Dyrektorze.!

List od Pana z 10 I 64 sprawił mi nieprzyjemną niespodziankę. Były to czasy nie tyle ciężkie ile przykre ponieważ wszystko mierzone miarą polityczną a naprawdę mądrych polityków nie było w tym okresie którzy by rozumieli te sprawy ekonomiczne nie wstąpił lekka polityka. Polmistrz chciał odbudować wsi podziwiałem na biednych i zamożnych wsiaków wprowadzić walkę na wsi w tego propagandę w tym celował, były marmalek sejmiku Kowalski wtedy stało, wydajac podlegawemu broszurę o Fortunach Kłusach. Był czas kiedy zamożniejszej części rolnikom na wsi odmaiwano mawoziośliwych obciążając ciężarami. Lekko myślnie organizowano spół. produkcyjne bez odpowiadania warunków z różnych exumowirten ekaperyment kosztował państwo 4/5 miliarda złotych a nie dał żadnych korzyści. Samopomoc Chłopska która miała kłus wie rolnictwo pnieuła na chudość. Jenerał w roku 1957 kiedyśmy zaczęli organizować kłus rolników które miały prowadzić podnieść ogólnie produkcję były koleccami archy me przyjmować zamożniejszych gospodarzy, dopiero kiedy kupno rezerwów doszło do 2 milionów ton odcienie w roku 1963 2.400 000 t.

Ryc. 23a. List Andrzeja Witoso do Feliksa Osińskiego (Archiwum rodzinne Andrzeja Osińskiego)

Fig. 23a. Letter of Andrzej Witos to Feliks Osiński (from family archive of Andrzej Osiński)

dopiero rozumiano, że proletariat potrzebni
 fachowcy a więc trzeba agronomów, że dla podmie-
 sienia produkcji rolnej musi pracować wreszcie jako
 całość. Być może stracony czas nadrobić.
 Mamy to rozumieć jeszcze w Lublinie że do odbudo-
 wy zmniejszonego wojną kraju trzeba ludzi fachowo
 przygotowanych a powołując pama na stanowisko
 G. Dyrektora lasów państwowych zrobotem to na wniosek
 kolegów leśników Klary Poma wyznaczili, jak że onna było
 atoz po odbyciu pama Osóbka mnie zaproponował
 żeby ustąpić z karowanki resortu Rolnictwa a objąć
 G. Dyrektora lasów państwowych albo musie ustąpić
 ustąpić jaki mieli w tym cel. Ponieważ wiedzieli że
 przy przyjmowaniu majątków nie będą maltretować
 właścicieli że im kreślą roztawie i pięknych agno-
 dów i parków nie pozwolą chrocie minąć. Ode tego
 na Dyrektora lasów nie pośredem i musiełem zelimistę
 ustąpić. Rolne przechodziłem Kolej od 1945. do 1947 pra-
 cowałem w Centralnym P.W.R. od 1947 do 1950 potem na rejmn.
 1950 M. Bezpieczeństwa zmusiło mnie do ustąpienia. Wt. 1949
 uraznieli że stron. ponieważ nie chciałem organizować spółek
 produkcyjnych. Wt. 1946 zrehabilitowany i reprocenony.
 przez Z.P.S. do pracy. Obecnie jestem ent prezydentem i
 Honorowym profesorem Państw. Z.P.S. na powiat Łódzki
 Mam w ten sposób na utrzymanie wykastowy dom z ka-
 walcem ^{ogrodem} który jestem przekonany że silna Polaka mogą
 zbudować tylko polacy na własnych wzórach.
 rodzinie zdrowiu i pomysłowości w tym 1964 roku. Poma
 Andrzej Andrzej Witos. Łódź
 ul. Prędwina 4

Ryc. 23b. List Andrzeja Witoso do Feliksa Osińskiego (Archiwum rodzinne Andrzeja Osińskiego)

Fig. 23b. Letter of Andrzej Witos to Feliks Osiński (from family archive of Andrzej Osiński)

Ryc. 24. Oficjalny poczet dyrektorów Lasów Państwowych w latach 1944–1947 (FRONCZAK 2004)

Fig. 24. Post-war directors of the State Forests in the years 1944–1947 (FRONCZAK 2004)

